100 000 тонн хьажкIаши 20 000 тонн дугеи доаккхаргда вай!

Масса а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 3 октябрь, 1974 шу. ● № 119 (5410). ● Мах 2 кап.

СУХАЛБЕ ГУЙРАН БАЛХАШ ЧАКХДАХАРА!

Тха дневник

ДАЬХЕН АМБАРАШКА

Лоацшача хана а ца бойташ а шоллагIа хьувкъам чуэцар Нохч-ГIалгIайчен лаьтта леладерий хIанз керттера дарех декхар да. Цудухьа денгара денга лакхлу хьажкIаши дуген чуэцача, уж паччахьалкхенна дIалуш деча балхий темпаш.

Сентябрь бутт болалуш республике чуийца яьннай 11,8 эзар гектар, вешта аьлча ерригa ялатийна чуэца езача хьажкIех кхоалагIа дакъа. Чуийца яьннарех 30 процент тIеххьарча цхьан кIирагIа чуийцай. Шелковскойн Наурскийн районий боахамаш хьувкъам чуийца балара гарга кхаьчаа, хIаьта Гудермесски Надтеречнии районашка чуэца езача ерригача хьажкIех диълагIа дакъа мара дисадац.

Ерригa чуийца яьна хьажкIаш соахка укх хана хиннарел шозза дукхагIа я, хIаьта чуена ерригa хьажкIаш 34 эзар тонн я. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара йоала хьажкIаш 28,6 центнер хул — соахкарчунца ийсийнча 6 центнер дукхагIа.

ТIеххьарча шин дийнахьа республика боахамаша Даьхен амбарашка дIачуенна хьажкIаш 2209 тонн я, хIаьта ерригa укх шера дIачуеннараш — 13899 тонн.

Республика районаша 2-гIа октябрь тIакхоачаш дIачуеннай хьажкIаш (тоннаш):

Шалински	4970
Грозненски	2758
Урус-Мартановски	1630
Надтеречни	1612
Сунженски	1067
Шелковски	630
Ачхой-Мартановски	468
Наурски	279
Малгобекски	210
Гудермесски	160
Назрановски	95
Ножай-Юртовски	20

Деррига паччахьалкхенга декха дуга 6488 тонн, хIаьта республике деррига декха ялат 111465 тонн да.

Хьалхалаттарашца нийсле!

ДУНАЕВ Виктор,
Грозненски района Ленина цIерагIча колхоза комбайнер.
«Херсонец-7» яхача комбайнаца бархI дийнахьа 31,5 гектара тIара ялатийна лаьрхIа хьажкIаш чуийцай В. Дунаева. Комбайн ца соцаш болх беш хиннай, баь болх цIена ба.

СИНЧИНОВ Сергей Иванович,
Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза комбайнер.
Дийнахьара норма 2,8 гектар йолча 4,8—5,3 гектара тIара эцаш хьажкIаш чуийцай тIеххьарча пхе денах хIара денна хьалхалаттача комбайнера. Колхозе эггара лакхагIа дола хьокхамаш да уж.

ДИКА КЪАХЬЕГ

1155 гектара тIа ялата хьажкIаш дIайийра укх шера Шалински района «Автуринский» совхозе. Уж кхееш ворхI звено хилар. Къаьстта дика хьувкъаьяьй шоай хьажкIаш Къахьегама Цlеча Байракха ордена кавалера Магомадов Бовадe, Эрзанукаев Хьасанa, Тасуханов Iиcаc кулгалдеча звенош. Бовадeн Хьасанeн кхашкара хIара гектара тIара 50 центнер совгIа фуалъяьхa хьажкIаш чуяхь. Хьувкъам чуэцача хьинаре дакъа лоац звеньевойша шоаш а.

Механизированни шиъ отряд я хьажкIаш чуэцаш. Царна керте латт коммунисташ Мартанукаев Эдал, Гайтамиров Iосам. ХIара отряде «Херсонец-7» маркax йола пхиппха комбайн я. ХIара комбайна тIехьа чуийна хьажкIаш силоса лаьрхIа аьта гIадамаш дIакхухьаш лафеташ тIехьа йолаш кхоккха трактор лел.

Хьувкъам сихен цIенен чубара шерра социалистически яхь яьржай отрядашта, механизаторашта юкъе. Отрядашта юкъе яхье хьалха я Мартанукаева кулгалду отряд, хIаьта механизаторашта юкъе — Магомадов Бовади.

ЦхьайтталагIа шу да Бовади из мах бола культура кхееш а хIаьта кхеньчул тIехьагIа ше чуэцаш а къахьегаш вола. Цун сийна совхоза контора хьалхашка Цlе байракх айяьй. Норма 2,2 гектар йолча ди дIадахийтац цо 2.6 гектарал совгIа долча кхай тIара хьажкIаш чу ца эцаш. Из бахьан долаш хIанзле массехказза яхьe хьалхле яьккхачоа луш йола ахчан премеш еннай цунна, хIаьта яхьe котало а йоаккхаш дийнахьа кхаь гектара тIара хьажкIаш чуенaчоа луш йола 20 сом преми шозза ийцай цо. Цул дукха тIехьа ца вусаш къахьегаш ва КПСС Нохч-ГIалгIай обкома членалла кандидат Шахгираев Шамсуддин.

Йоакхо яьй совхоза кулгалхоша механизатораша зехьа балха ха йоаергйолaцаш гIулакх вIаштIехьдаккхара, къахьегама овсарле лакхъяра.

Еха комбайн е трактор сиха тоаергйолаш хIара отряда сварка а йолаш цхьаьца «техничка» я тIачIоагIъяь. Шоаш хьабу болх сихей тешамеч бу техника тоаеш отрядий механикаша Мартанукаев Эдала, Гайтамиров Iосама.

Делкъийга кхай тIа бIайха кхача бахь механизаторашта. Са тессача дена боад къовлабаллалца хьажкIаш чуэцаш болх бу. ДикагIболча механизаторий сийна хIара дийнахьа «Молния» яха къахьегама листокаш арахец. Яхье хьалхле яьккхача механизатора карара кара тела цIе вымпел лу.

Механизаторел совгIа Автуры, Сержень-Юрт, Гелдеген яхача юрташка баха нах ба хьувкъам чуэцаш. Кулг кара бу пар болх.

Итт ди да хьажкIаш чуэцаш йола. Нормага диллача механизатораш цу юкъа 220 гектара тIара мара чуэца езаш бацар из культура, хIаьта цар 260 гектара тIара чуийцай. Из дика толам ба. Кулг кара хьувкъам чуберзабеш боахкача наха 140 гектара тIара чуийцай хьажкIаш.

ХIара гектара тIара 42—43 центнер фуалъяьха хьажкIаш йоал, хIаьта план — 30 центнер яр. ХIанзле томараш тIехь 2200 тонн совгIа чуенай из культура, хIаьта паччахьалкхенна 1700 тонн дIаеннай. Совхозо дIалу ерригa хьажкIаш фуна лаьрхIа я.

— ХалкъбоахамаплангIа укх шера паччахьалкхенна 1775 тонн фуалъяьха хьажкIаш дIаяла езаш да тхо, — йоах совхоза директора Ахмиев Руслана. — Цхьабакъда оаха 3200 тонн дIаяла лаьрхIад — районо дIаяла езачох дукхха хIама ца эшаш, кхоалагIа дакъа. ХIаьта лаьрхIар кхоачашдергхиларах шеквац со. ХьажкIаш чуэцара балхаш кхы а сихдергдар оаха, нагахьа сaина тоъамболаш транспорт яларе. ХIаьта а шоашта ховр, шоашта могар ду механизатораша а шофераша а хьувкъам сихен цIенен чуба гIерташ.

М. ХАМАТХАНОВ.

Республика кхашка

ХьажкIаши дуген чуэцарца цхьана дукха кхыдола балхаш ду республика кхашка. Иштта, шекара свекла, гидуаргаш, баьцадаараш, комсаш чуэцаш я, гурахьа юв культураш дIаювш я, зяба лаьтта оахаш да.

30 сентябрь тIакхоачаш дукха хIама ца эшаш кхо эзар гектара тIара шекара свекла чуийцай республика механизатораша, е планагIа чуэца езачох кхоалагIа дакъа. Балха темпаш соахка хинначарел лакхагIа я.

Къаьстта сиха чуэц шекара свекла Ачхой-Мартановски, Гудермесски районий къахьегамхоша. ПланагIа чуэца езачох ачхой-мартановцаша — 46 процент, хIаьта гудермесцаша — 43 процент свекла чуенай.

ХIанз республике гIолла хIара гектара тIара 241 центнер шекара свекла чуэц. ХIаьта ерригa чуена яьнна свекла 71 эзар тонн я.

Укх шера планагIа 172 эзар гектара тIа дIае езача хIанзле 59 эзар гектара тIа дIайийнай республике гурахьа юв культураш. Къаьстта сиха чакхбоаккх из болх Наурски района боахамашка. Цу районе механизатораша хIанзле 71 процент кхоачашъяьй гурахьа юв культураш дIаера план.

Зяба хIанзле 66 эзар гектар лаьтта аьхад, е планагIа аха дезачох 41 процент. ДIадахача шера оахаш хинначул сихагIа оах лаьтта.

Дика вIаштIехьбаьккхаб зяба лаьтта ахара болх Веденски, Надтеречни, Шалински районашкарча боахамаша. Цунца цхьана тIехьадоах зяба лаьтта ахара балхаш Гудермесски, Назрановски, Урус-Мартановски районашка.

Кхебаь хьувкъам сихен цIенен чубар, гурахьа юв культураш дIаер, зябь ахар мамогга сихагIа чакхдахар, — из да хIанз юрта боахама къахьегамхой керттера декхар.

Гудермесций йоккха котало

КАБАРДИНО-БАЛКАРЕРЧА МЕХАНИЗАТОРИЙ БОЛАМ ХЬАЛЛАЬЦАЧА ГУДЕРМЕСЦАША ДУГА ЧУЭЦАЧА ТЕХНИКАГА ОВСАРЛЕ ЛАККХА ЙОЛАШ БОЛХ БАЙТ. ✦ «40 ЛЕТ ОКТЯБРЯ» ЯХАЧА КОЛХОЗА КОМБАЙНЕРАША Х. АБДУЛХАМИДОВА, М. ТЕМИРБУЛАТОВА, А. АБДУЛХАДЖИЕВА, М. ХАМЗАТХАНОВА 17 САХЬАТА АЬРДА ЧУДЕНАД 151,4 ТОНН ДУГА. ✦ «СТЕПНОЙ» СОВХОЗА КОМБАЙНЕРАША В. ЧУЛИГОВА, Б. ШАХИТИЕВА, М. ТЕМИРБАЕВА, М. КАГЕРМАНОВА ДУГА ЧУЭЦАЧА НОРМА 374 ПРОЦЕНТ КХОАЧАШЪЯЬЙ.

Укх шера шоллагIа хьувкъам чуэцача дукхагIа пайда баргболча тайпара техника лелаелга мел лоархIаме да дика кхетадора гудермесски дуга леладеча «Степной» яхача совхозеи «40 лет Октября» яхача колхозеи механизатораша. ХIаьта а Кабардино - Балкарерча механизатораша техника овсарле чIоагIа лакх а еш дIадоладаь гIулакх майрра хьаллаца лоархIабацар уж юххьанца. ТIаэца лаьрхIа декхар доккха дар — 17 сахьата хадданза комбайнашка болх а байташ дийнахьара норма 3,5—4-зза кхоачашъе а дуга чуийца даккха хьалхагIа белгалъяь ха дикка лоацъе а.

Механизатораша лаьрхIар боахамий кулгалхоша могадир. хIаьта техникага хадданза болх байтара мел эшар Iалаш а деш механизатораша новкъостал де дош а делар.

Кердача тайпара вIаштIехьдаьхар наьха къахьегамцара безам совбаккхара дола моральнии материальнии гIулакхаш. Яьржача социалистически яхьа итогаш хIара шин сахьата баьча балха е лаьрхIар. ХIаьта цу юкъагIа котваьннача комбайнера карара кара теля цIе вымпел яла, ахчан преми хьожае оттадир. «40 лет Октября» яхача колхозе цул совгIа, хьувкъам чуэцача хьалхле лелаю штаб чуйолча кхай тIарча вагончика тIа хьалхаваьннача механизатора сийна лакхагIа а йогIаш цIе байракхаш хьалйогIа лаьрхIар.

Болх дIаболабир «40 лет Октября» яхача колхоза механизатораша 28 сентябре бийсанa шин сахьат даьлча дуга кхай тIа яьхар шоай комбайнаш. Цхьабараша йоахар Iуйрийна тхир дожжалца дуга хьакха йиш яц, хIаьта бийсана хьокхилга-м дувца а эшац, комбайнаш дIайохалургъяц. Цу тайпара уйла нийса йоацилга дIахьокха чIоагIа безам болаш бар комбайнераш.

Бакъда, дийнахьа саьна атта деце а дуга бийсана а чуэца йиш хилар бакъдир дар. Iуйрийна 9 сахьат даллалца хIара комбайно хьокха а хьоккхаш аьрда дуга 9—10 тонн хилар.

ХIаьта комбайнови агрегата къаьстта дуга чекаш дIаелар. Из бахьан долаш, колхоза председатела У. Г. Осмаева яхачох, цкъа-дале, йоккха йоацача чекаш тIа болх беш механизатораша вIашш новкъарленаш яц, шозлагIа-дале, дарех хIаране болх мишта бу хьажа дикагIа вIаштIехьдоал.

Колхозо укх шера 590 гектара тIа кхедаьд дуга, хIаьта дика а хьийкъад из. Халкъбоахама планах 1200 тонн, тIаийцача социалистически декхарех 1500 тонн дуга паччахьалкхенга доахка дезаш бар колхозхой. Бакъда, шоай торонаш а техка цар дош деннад 2 эзар тоннал кIезигагIа доацаш из доккха аьнна.

КIезигагIа хьийкъа участкаш чуэцаш яле а хIанз колхозхоша гектара тIара 43,7 центнер йоаккх. Бакъда хьалхалаттача звенош, масала, У. Масхадовен, С. Гадаевен кулгалдечар гектара тIара 60—65 центнер йоаккх.

Цу тайпарча хьалашка ца дойташ сихен дуга чуэцара къаьстта лоархIаме да ялат чуэцача техникага дукхагIа пайда баргболча тайпара болх байтилга.

Тхо дуга чуэцача кхай тIа кхаьчача хана шин сахьата баьча балха итог яь баьннабар колхоза учетчикаш. Хьалхара моттиг Хамзатханов Махьмада яьккхаяр. 16 тонн дуга арда кхийнадар цун, хIаьта Абдулхамидов Хьамиден Темирбулатов Махьмаден хIаране кхойтта-кхойтта тонн, Абдулхаджиев Хьамида — 13 тонн, 12 сахьат доаллаш хьалхаваьннача Темирбулатова из хьалхле сердалца дIахецанзар.

Делкъийга хIама даа сайна йоаккхача лоацача хана къамаьл ду оаха механизаторашца. Уж берриташ дегаш гIоздаьнна ба, шоай дош кхоачаце лаьрхIа ба. Жоп дала тхо кхоа ца деш хаттараш тел дар. Уж дукхагIча даькъе «Степной» совхоза балхах лаьца да.

— Миштад «Степной» совхоза механизаторий хьокхамаш? —хетт Хамзатханова.

— Шо саина болх беш ба уж а, цхьатарра да шун хьокхамаш, — жоп лу оаха.

— Аз тешал ду шоана, — сихвелар колхоза председатель, — хIанзчул тIехьагIа тха эггара лохагIа дола хьокхамаш а степнякий доккхагIа дарел лакхагIа хургхилара.

ДукхагIча даькъе бакъдир колхоза механизатораша председатела аьнна дешаш. Цар шоай 4 комбайнаца 17 сахьата аьрда чудена дуга 151,3 тонн хилар, вешта аьлча норма 390 процент кхоачашйир.

А. ГАДАБОРШЕВ.

Городо — юрта

Къахьегама экзамен дIалуш ба

Укх деношка тхо хилар Наурски районерча комсаш лелаеча «Победа» яхача совхоза комсаш чуэца новкъостал де баха Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен университета студенташ болча. Цхьа эзар гаргга студент ва совхоза кхаь отделене комсаш чуэцаш. 10200 тонн комсаш паччахьалкхенна дIаяла езаш я совхоз, хIаьта студентий низаца хIанзле чуийна яьннай 5500 тонн совгIа. Студентех нагахьа сaг вац шоай дийнахьара норма кхоачаш ца еш. НормагIа 250 килограмм яккха езача, дукхачар 300 а кхы дукхагIа а килограмм йоаккх денна. Комсаш чуэцара оттаяь план университет бIарчча хьайийча 104 процент кхоачашъяьй. Комсий кхайх доккхагIдола дакъа кхоач студентий лагера начальник нов. И. А. Дахкильгов волча 1-ча отделенена. Цу отделене хьалхалатт 1-ча курсера «А», «Б» группаш. Белгалбаьнна дика къахьег нохчий 1-ча «Б» групперча студенташа Касаев Лемас, Лусаев Даналбика, Индербаева Зинас, Танкиев Махьмада, Янарсаев Саид-Эмина, Межидова Раисас, дукхача кхычар. Кхы парех дукха тIехьа ца бусаш къахьегаш ба нормаш юкъера лаьрхIача 150 процент кхоачашъеш бола Пашаев Iумар, Гиниев Къоастам, Чуштарова Дагман, Гелагаев Абти, Газалоев Вахa, Шахидова Малкан, Шамилева Роза, кхыбараш. Къаьстта белгалбаха боагIа дикагIчарна юкъера дикагIбараш. Масала, экономически отделене 1-ча курса студент ва Касаев Лема. Ший дийнахьара норма 300 процент кхоачашъю Лемас, шин норма кхоачашъяь а ваьнна кхоалагIа норма яьккха валла воалл из. Хьинар долаш а денад долаш а зIамсаг ва Лема. Бокса мастералла кандидат а «Буревестник» яхача ДСО Центральни совета чемпион а ва из. Иштта ший шин норма яьккха а ваьнна кхоалагIа норма яккха волавеннав хIара денна норма 250—300 процент кхоачашъеш вола исторически факультета 1-ча курсера студент Янарсаев Саид-Эмин а.

Шоашта къоастаьча участкера комсаш чуийца а баьнна хIанз 2-ча отделенерча студенташта новкъостал деш ба 1-ча отделене лагерера студенташ.

— Дисциплина дика хиларца, балха тIера хиларца совхоза болхлошта хьалхашка тха юхь кIайяьй студенташа, — яхаш дувц II-ча отделенерча лагера начальника Т. Ю. Точнева. — Тхо дог тийша да къахьегара иштта тIера болча акхар дешарах а дика каяргхиларах.

Дисциплина чIоагIа лелаяра, баьча балха лоархIам нийса бара лагерий начальниккашта доккха гIо ду группай кулгалхоша 1-ча отделенерча Аюбов Ваха Зелимхановича, Акбулатов Саламбек Абуевича, исторически факультетерча II курса «А», «Б» группай кулгалхочо Блюменау Семен Федоровича, экономистий 1 курса «Б» группа кулгалхочо Малышкин Александр Ивановича, кхычар.

Студенташ балха ара ца боалаш цхьаккха ди дIадахадац 8 сентябре денз 3 октябре кхаччалца. Цу гIулакха цар аьттув болаш хоза лаьттай ха.

Студенташа дика къахьегара эша хьалаш вIаштIехьдоахаш хадданза йоакхо ю совхоза кулгалхоша — директора И. Ф. Токарева, керттерча агронома А. И. Покидкос. ЧуIе, салаIа эздий моттигаш Iалашъяьй, дийнахьа кхоза дIайха даа хIама лоаттаду, хьаяьха комсаш транспорт йоацаш ядаш цIаккха моттиг хиннаяц. Хадданза комсаш тIаютташ погрузчикаш а совхоза чхьагIара заводе уж дIачуувзаш тележкаш тIехьа йола тракторaш а лел.

Iурра денз сарралца хьинаре къа а хьийга чукхаьчача сакъердаме салаIара дика хьалаш эш. ХIаьта уж укхаза долаш а да.

Массе я отделене болх беш я радиорубкаш, сайренашка вайнаьха, эрсий, европейски халхараш хул, ди юккъа кино хьувкх. Лекцеш еша баьхка лектораш хиннаб. ХIанзле а 7 лекци йийшай цар тайп-тайпарча темаех лаьца. Республиканскен филармонерча артисташа кхай тIарча стане концерт оттадаьд.

— Дика хьоашал тоссаденад тха, — йоах нов. Дахкильгова, — лоаллахарча Калинина цIерагIча совхоза комсаш чуэца новкъостала баьхкача Къилбаседа - ХIирий паччахьалкхен университетерча студенташца. Оаха спортивни яхьаш лелаю. Дукха ха йоацаш доттагIала сайре хилар тха цхьана. Цига иллеш даьхар, халхараш дир, студенташеи преподавателашеи шоаш язъяь стихаш йийшар.

Цу сайрене дакъа лоацаш хилар вай республика поэташи писателаши Ахматова Раиса, Чахкиев СаIид, Сулаев Махьмад, Арсанукаев Шейхи.

— 27 сентябре Къилбаседа-ХIирий паччахьалкхен университета студенташ болча хьошалгIа яха хилар тха делегаци, —йоах нов. Дахкильгова,— цига оаха дакъа лаьцар Къилбаседа-ХIирий АССР хьаяь 50 шуи Къилбаседа ХIирийче ший лоIамагIа Россех дIакхийтта 200 шуи дизара юбилей езьеча.

Иштта Даьхено шоашта тIадилла сий дола гIулакх дизза кхоачаш а даь, совхоза болхлой ,кулгалхой баркал тIехьа а долаш укх деношка цIабоагIаргба вай университетера студенташ.

А. ПЛИЕВ.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа): Бацуев Лема — исторически факультета 4-ча курсера студент; Межидова Раиса — исторически факультета 1-ча курсера студентка; Азизов Саид-Эмин — экономически отделене 1-ча курсера студент; Ерзанукаева Кемиса — исторически факультета 1-ча курсера студентка; Хасбулатов Увайс— экономически отделене 1-ча курсера студент.

И. ПЛИЕВА сурт.

ГАЗЕТИЙ РЕДАКТОРИЙ ДЕШАР

КПСС ЦК-арча Лакхерча партийни школе болх баь яьннай республикански, краевой, областной партийни газетийи журналийи редакторий, республикански телеграфии агентствай директорий бетта хьайийлла хиина курсаш.

Курсашка дешаш хиннарашa Iомаяьй марксистско - ленински теоре, КПСС чурчен арахьарчен политика, социалистически экономикана Iилмая ларда тIа доал дара, пропагандаи партийни строительстван актуальни проблемаш. Йоккха моттиг дIалаьцар КПСС XXIV съезда решенешка, парте ЦК соцамашка, Л. И. Брежнева даьча къамаьлашка хьаоттадаь декхараш кхоачащдарца дувзаденнача дешаша.

Деша баьгIарашта хьалхашка къамаьлаш дир КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата, КПСС ЦК секретара П. Н. Демичева, КПСС ЦК секретараша В. И. Долгиха, И. В. Капитонова, К. Ф. Катушева. Курсашка къамаьлаш дир «Правда» газета керттерча редактора М. В. Зимянина, КПСС ЦК культура Отдела заведующе В. Ф. Шауро, КПСС ЦК Отделий заведующей заместителаша В. В. Загладина, М. П. Новикова, Г. Л. Смирнова, центральни газетий керттерча редактораша П. Ф. Алексеева, В. Н. Голубева, Н. А. Заколупина, Л. Н. Толкунова, А. В. Романова, А. Ф. Румянцева, СССР Госплана председатела заместитела Т. И. Соколова, ВЛКСМ ЦК хьалхарча секретара Е. М. Тяжельникова, ВЦСПС секретара Н. Н. Романова, СССР Министрий Совета Паччахьалкхен комитетий председателаша С. Г. Лапина, Б. И. Стукалина, СССР Министрий Советерча физически культураи спортеи Комитета председатела С. П. Павлова, АПН правлене председатела И. И. Удальцова, «Литературни газета» керттерча редактора А. Б. Чаковске, СССР юстице министра заместитела А. Я. Сухарева, къахьегамеи алапеи дешашта йолча СССР Министрий Совета Паччахьалкхен комитета председатела заместитела Б. М. Сухаревске, СССР МИД Коллеге члена М. С. Капицас. Курсашка лекцеш йийшар академикаша В. М. Глушкова, Ф. В. Константинова, СССР Iилмай Академе членаша - корреспонденташа Г. А. Козлова, А. Г. Милейковске, М. И. Сладковске, КПСС ЦК-арча ИМЛ директора заместителa А. Д. Педосова, КПСС ЦК-арча АОН-еи ВПШ-ая профектораша Г. Е. Глезерманеи С. И. Поповеи, паччахьалкхени общественнии организацей кулгалдеча болхлоша.

Шерра дIа-хьа нйцар идеологически балха эффективность лакхъяра, пятилетка къоастамбеча шера заданеш кхоачаши тIеxкхоачаши яр духьа дерригача халкъо лелаю социалистически яхь дIахо дегIайоалаяра, къахьегамхошта коммунистически кхетам балара, «Белоруссе партийни организаце идеологически кадраш хьахаржаран хьалкхеяран беча балха хьакъехьарча» КПСС ЦК соцам тIара указанеш кхоачашъяра кепайоазоно беча балха опыт. Семинараш йир советски общество дегIаяра актуальни теоретически проблемашта, редакце балха планировани ярeи из вIаштIехьбаккхареи дешашта, хIаьта иштта центральни партийни газетийи журналийи редакцешка, Советски Союза телеграфии агентстве писателашца творчески вIашагIкхетараш хилар.

ИЙС БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ РЕСПУБЛИКА ПРОМЫШЛЕННОСТО

Республика промышленни предприятеша бIарчча хьайийцача 1974 шера 9 бетта план тIехкхоачашъяьй. Планал совгIа 11,3 миллион сома продукци маьхала яьккхай. ПланагIа лиирхIа йола продукци арахийцай мехкдаьтта, газови, химически, энергетически, машиностроительни, кхачан, кхыйолча промышленноста предприятеша.

ТIехкхоачашъяьй мехкдаьтта, газ, электроэнерги яккхара, химе продукци, автоматизаце средствай прибораш, кхачан промышленноста эша технологически оборудовани, электроинструменташ арахецара, дахча, пиломатериалаш дIаяхьийтара, пазата барзкъаш, швейни изделеш, дулх, даьтта, шурий продукци, кхыдола бахача наха эша товараш арахецара план.

Промышленни предприятешта юкъе шерра яьржай нийсла[...] пятилетка диълагIча, къоастамбеча шера план ханал хьалха кхоачашъяра хетаяь йола социалистически яхь.

П. ГРЕБЕНЩИКОВ.

Политически дешара шу дIадоладеннад

ЛАДУВГIАРИЙ САКХЕТАМ ЛАКХБАРА

Дика вIаштIехьдаькхад партийни комсомольски политически дешар «Сунжанефть» НГДУ, бурув тохача балхий Карабулакски управлене, «Ассинский» совхоза, Серноводско - Кавказски курорта партийни организацешка. Экономически образовани эргаькхха тоаяра, цунах боала пайда лакхбара дикка болх баьб.

Коммунистий а дуккхача къахьегамхой а политически экономически дешар 1974—1975 шера тIадерзадаь хургда, массанахьа а сацна, цар марксистско - ленински мировоззрени хьахилийтаран дегIайоалаяран, общественни вахара явленеш классови наькъаца йовзара, хIанзарча замал эргалонаш кIоаргга кхетаяра, укх шера план а бIарчча хьанийцача пятилетка а ханал хьалха кхоачашъяра тIехьа лоаттабеча къовсаме района къахьегамхой инициатива а творчески хьинар а лакхдара.

ХIанз вахара дерригача лоакъошка доккхий хувцамаш хул. Цудухьа коммунизма теори идеалаши йовзарал совгIа, долаш дола вахар, общественни дегIаахара законаш дика довзаш хила беза дешабагIараш. Уж довзара коммунисташа, берригача къахьегамхоша кIоаргагIа Iомае еза марксизма-ленинизма теори, КПСС истори политикеи, керттерча партийни документаш тIара положенеши выводаши.

Из теркал а деш, дешара гланаштеи программаштеи юкъе доагIаш дола хувцамаш даьд. Партийни дешара а экономически образоване а системе шерра Iомаде могаду 1974 шера 14 июне Москве Бауманск хоржамий округа харжархошта хьалхашка Л. И. Брежнева даь къамаьл. Л. И. Брежнева къамаьла чулоацами из Iомадара методикеи ювцаш районе дуккха ха йоаццаш хилар пропагандистий семинар.

ДешабагIарий идейно-теоретически боарам лакхбара, дешарах хьабоала пайда совбаккхара эггара хьалха боккха лоархIам болаш ба пропагандисташ. ХIаьта ишттта бола дика пропагандисташ болаш да тхо. Цар шоай ха а шоашта хоаш дар а кходац дешабагIараштa знанеш ялара. Царех ва М. С. Фролов, Г. И. Шумнов, А. З. Холиовский, А. С. Сериков, А. Т. Костоев, кхыбараш.

Бакъда районе массанахьа а яц политически экономически дешара йоагIаш йолаштерко. Талмаста, теоретически лоха боарам болаш, вахарца дувзанза дешар хьийха моттигаш я. Политически экономически дешара группаш вIашагIтехаяц Слепцовски, Серноводски машинаькъа станцей (Г. М. Студеникин, Б. Б. Тимаев), нефтебаза (Ш. Д. Лорсанов), маслозавода (Б. А. Бузуртанов), минеральни хий завода (М. А. Цихашев), Ассински консервни завода (Н. С. Мельник) партийни организацешка. Цу предприятей коммунисташта, инженерно-техническа болхлошта хац укх кердача дешара шера шоаш малагIа дешар дешаргда, шоай идейно - теоретически боарам мишта лакхбергба, КПСС XXIV съезда хьалхашка оттадаь цу хьакъехьара декхараш шоаш мишта кхоачашдергда.

Комсомолцийи кагирхойи политически дешара системе керттера маIан долаш хургда коммунизм хьалъяра практикаца, КПСС хIанзарча экономически политикаца, парте XXIV съезда а цул тIехьа хиннача КПСС ЦК Пленумий а решенешца айхха бувзам болаш марксистско-ленински теори кIоаргга Iомаяр. Къаьстта теркам тIабохийтаргба КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева докладаш, къамаьлаш, цо ВЛКСМ XVII съезде даь къамаьл Iомадара.

Комсомольски политически дешара ерригача кружокашка занятеш дIайолаелар «Коммунизме даха Iомалу, коммунизм хьалъю» яхача Ленински урокаца. Дешара шу чакхдаргда «Советски халкъа карагIдаьина турпала гIулакх лерг доацаш да» (Сийлахь-боккхача Даьй-мехка тIом тIа яьккхача коталовах) яхача темаца.

Районе политически экономически дешар дешаш 2914 саг ва, царех 1786 коммунист а волаш.

Деррига дешар тIадерзадаьда къахьегамхой политически сакхетами къахьегама хьинари лакхдара.

Занятеш дика чакхъяьлар района дуккха а дуккхагIча моттигашка. Политически экономически дешара ерригача школашка Iомадир новкъоста Л. И. Брежнева харжархошта хьалхашка даь къамаьл.

Цхьаккха саг тIехьа ца вусаш деша хьабаьхкабар «Ассинский» совхозерча марксизма - ленинизма лардий шиъ школе (пропагандисташ совхоза парторганизаце секретарь В. И. Костин, керттера агроном М. Л. Крысин), цигарча экономически знаней шиъ школе (пропагандисташ совхоза агрономаш И. Н. Казачков, М. И. Телесханов).

Ишттa хилар занятеш «Сунжанефть» НГДУ, «Сунжагаз», кхычахьа а.

Во кийчъеннаяр дешара шера хьалхарча денга «Победа» колхозерей химически реагентий заводерей школаш.

В. ГОРБАТЕНКО,

КПСС Сунженски райкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе заместитель.

ДЕКХАРАША ДIАДЕХХАЧА Т.АЙПАРА

Укх политически дешара кердача шера тха заводе дешаш ва 1500 саг, царех 600 саг коммунисти комсомолеци а волаш.

ЦхьоалагIчеи шоллагIчеи цехашкарча коммунисташа юххьанцарча школашка дIахо а Iомадергда «Парте чучеи арахьарчеи политика дешаш», № 5 йолча цехерча коммунисташа юкъерча звене, модельни участка парте членаша Iомаду КПСС истори, №№ 5, 11, 14 йолча цехашкарчар дIахо Iомаю марксизма-ленинизма лардаш, №№ 3-и 7-и йолча цехашка Iомаеча школашка дешашбараша дIахо Iомаю социализма политэкономи.

№№ 5-и 13-й йолча цехашкарча марксизма - ленинизма лардий школашка 7-ча шера дешашбараша укх шера эггара хьалха Iомае йолаьй Iилма коммунизма лардаш, хIаьта №№ 1, 2, 4, 8, 12 йолча цехий завода управлене марксизма-ленинизма лардий школашка 8 шера дешабагIараша марксизма керттера дакъа чакхдоаккхаргда.

№№ 5-и 14-и йолча цехашка дешараша Iомае йолаьй В. И. Ленина «Коммунизмера берий лазар» левизна» яха произведени.

Заводоуправлене дешашболчар семинарски группа дIахо Iомаергья экономически проблемаш. «Iилма-технически революцена карагIдаьинараш — социализм толашагIхиларца вIашагIтохар» яха тема Iомае а йолаергья. 100 совгIа коммунисти комсомолеци хургва марксизма-ленинизма университета заводской филиале дешаш.

Дуккха нах юкъеозаш дола дешар дешаргда 800 гаргга болча саго. Цига занятеш йолаеннай 1 октябре. Цхьайтта группе эггара хьалха Iомае йолаьй «Экономически знаней лардаш», шоллагIчеи кхоалагIчеи шерашка дешашбарий 9 группе из курс дIахо хьоргья.

Экономика курс йистеяьккхача коммунистически школаша Iомаде доладергда «Социализми къахьегами» яха керда предмет.

1974—1975 дешара шера завода коммунисташеи парте боацарашеи Iомадергдола дешар цар марксистско-ленински мировоззрени хьахилийтаран дегIайоалаяран, хIаьта ишттта укх шера план а 9 пятилетка а толамца кхоачашъяра тIадерзадаь да.

ДешабагIарий идейно-теоретически боарам а политически экономически дешарах хьабоала пайда а лакхбар дуккхагIча даькъе пропагандистех тийша да. Из теркал а деш, «Белоруссе партийни организаце идеологически кадраш хьахаржаре царна кхетам баларей балхах» болча КПСС ЦК соцамца хьалхле а лелаеш, завода парткомо боккха болх баьб пропагандисташ хьакъоастабара, цу балха тIа дикагIйола формаш вIашагIтохаран, тайп-тайпара хилийтарая, методика эргаькха тоаяра, цу ларда тIа партийни дешарах боала пайда лакхбара.

Пропагандистийи дешабагIарийи берригa низ тIабохийтаргба марксизма-ленинизма классикий произведенеш, парте XXIV съезда материалаш, КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева докладаши къамаьлаши Iомадара.

Политически экономически дешара юкъе лоархIаме моттиг дIалоацаргья Iилма-технически прогресса ларда тIа производства эффективность лакхъяра, боахама довл делга, балха стиль а методаш а эргаьха тоаяра, болх дикагIбара, къахьегамхой вахара хьал тоадара, халкъа цхьоагIо чIоагIъяра, социалистически демократи дIахо а чIоагIъяра дешаша, хIаьта ишта КПСС дунен халкъашта юкъе боча балха, социализманеи капитализманеи юкъе латтача идеологически къовсама дешаша.

Дикка дакъа лоацаргда КПСС Нохч-ГIалгIай обкома X пленума решенеша маяххара коллективана атеистически интернациональни кхетам балара дешаша.

Юххьанцарча политшколашка, марксизма-ленинизма лардий школашка коммунистически къахьегамеи экономически школашка дешар дIадоладергда 1974 шера 14 июне Москве Бауманск хоржамий округа харжархошта хьалхашка Л. И. Брежнева даь къамаьл Iомаде доладарца.

Комсомольски политически дешара системе вIашагIтеха я 6 школа, №№ 2, 5, 6 йолча цехашка «Политически знаней лардаши» №№ 7, 13, 16 йолча цехашка «Кагирхошта партех» яха темея Iомзю.

Комсомольски политически дешар айхха дувзаденна хургда комсомола XVII съездага КПСС ЦК дахьийтача моаршал тIеи цу съезде нов. Л. И. Брежнева даьча къамаьла тIеи оттадаьча декхарашца. Комсомолцашта кагирхоштеи дIайовзийтаргья ВЛКСМ XVII съезда материалаши решенеши.

Комсомольски политически дешара кружокашка занятеш дIайолалургья «Коммунизме даха Iомалу, коммунизм хьалъю» яхача Ленински урокаца.

ДIадахача шерашка а санна, завода парткабинета пропагандисташтеи дешабагIараштеи теоретически а методически а новкъостал дергда консультацешца, теоретически методически семинарашца, йийлла занятеш ярца, опыт шерра дIайовзийтарца.

Дешара хIара формана лаьрхIа занятей аргIанарча темаех йоагIа выставкаш ергья партийни библиотеке.

Методически совето гойтара пособеш, экономически справкаш, кхыйола разработкаш кийчъергья.

Самардийнахьа дика чакхъяьлар заводе партийни дешара системера хьалхара занятеш, дешаш 500 гаргга коммунист а волаш. Ерригача цехашка Iомадеш дар 1974 шера 14 июне Москве Бауманск хоржамий округа харжархошта хьалхашка КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева даь къамаьл. Пропагандисташа шоаш дувцар айхха дувзар завода коллектива вахарца, производственни гIулакхашца. Дика кийчбеннабар пропагандисташ занятешка, цудухьа ладувгIараша хьинаре дакъа а лоацаш чакхъяьлар уж.

Къаьстта дика вIаштIехьъяьха дIайяхьар занятеш модельни (пропагандист Ю. Н. Новиков), № 3 - и 8-и йолча (пропагандисташ В. И. Умнов, И. Г. Гусев) цехашка. Смене балха волча шиъ сагагара дIанийккхача, шевар деша хьайенавар цу школашка.

Ишттa лакхача идейно-теоретически боараме из гIулакх леладе дага да тхо хIанз дIадоладенна дешара шу чакхдаллалца.

Л. НЕДЕЛЬКОВА,

«Красный молот» завода политпросвещене кабинета заведующи.

АЙХХА ВАХАРЦА ДУВЗА

РЕСПУБЛИКА ИДЕОЛОГИЧЕСКИ БОЛХЛОЙ АКТИВА СОВЕЩАНЕРА

Укх деношка КПСС Нохч-ГIалгIай обкома политически просвещене ЦIагIа политически экономически образоване системе дешара керда шу дIадоладалара хетаь идеологически болхлой актива республикански совещани хилар. Из хьайийллар КПСС обкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе П. И. Латышева.

Цига «1973—1974 дешара шера итогехи «Белоруссе партийни организаце идеологически кадраш хьахаржарей царна кхетам балареи балхах» болча КПСС ЦК соцамо дIадехарашка хьежжа кердача дешара шера политически экономически образоване системана хьалхашка латтача декхарехи» доклад йир КПСС обкома секретара **М. О. Бузуртанова.**

— Советски наьха морально - политически башхалонаш хьаю вай дерригача вахаро, общественни лелача дерригача гIулакхаша, бакъда эггара хьалха цхьан хIаман тIаберзабаьи тIагIерттан партей. Цун ерригача организацешей беча идейно - кхетама балхо. Парте беча берригача идейно-кхетама балха дог да къахьегамхой коммунистически мировоззрени хьаяр, марксизма-ленинизма идеяшта тешаме болаш уж хьалкхебар. Дош латт боккъонца бола кIоарга идейни тешам хьабарах, общественни вахар классови хьисапе нийса кхетадеи вай революционни тешаре IалаьматeI доккхача беркатах творчески пайда эцеи харах.

Идейно - политически болх тоабаран из пайдангIа хургболча тайпара вIаштIехьбаккхаран парте даим чIоагIа йоахко елга кхы цIаькхаза а кIаьгга хьагойт дукха ха йоаццаш «Белоруссе партийни организаце идеологически кадраш хьахаржарей царна кхетам балареи балхах» КПСС ЦК баьча соцама. Цу тIа аьнад: «Керттердар сенах латт аьлча, из латт, идеологически балха идейни боарами эффективности хадданза лакхъелга, вахарцара, коммунизм хьалъяра практикацара цун бувзам чIоагIбелга Iалашдарах».

Къахьегамхошта коммунистически кхетам луча йоккха моттиг дIалоац марксистско-ленински дешаро, парте политикаца, хIанзарча общественни практикаца айхха ювза а ювзаш теори Iомаяро, — йоах оратора.

1973—1974 дешара шера итогаша хьахьокх Нохч-ГIалгIай партийни организацеша коммунистий, комсомольций, берригача къахьегамхой идейно-теоретически боарам лакхбара, политически экономически дешара методаш тоаяра даькъе дикка болх баь хилар. Къаьстта чIоагIа теркам тIабахийтабар марксизма - ленинизма общетеоретически положенеш, КПСС XXIV съезда идеяши выводаши, хIанзарча хана советски общество экономически социально - политически дегIаяра закономерносташи тенденцеши Iомаяра, дунен кортамукъален болама опыт коммунисташа, берригача къахьегамхоша кIоаргга кхетаелга органически вIаши дувзара.

Республике дIадахача шера политически экономически дешар Iомадеш хиннав 140 эзар совгIа саг, цу даькъе 38,7 эзар коммунист. Цул совгIа, цIагIарча лекторешка, тематически сайрепашкеи кинолекторешкеи дакъа лоацаш вар 66 эзар саг. Республике болх беш хиннача 5,5 эзар пропагандистах 80 процент коммунисташ бар.

Партийни организацеша, политпросвещене ЦIенои кабинеташеи кIезага даьдац толашагIболча пропагандистий опыт хьаIоаяран йоаржаяран. «Ташкентски городской партийни организаце кулгалдеча кадрай марксистско - ленински дешарахи экономически образованехи» бола КПСС ЦК соцам кхоачаш а беш парте обкомо, горкомаша, райкомаша республика кулгалдеча кадрай идейни боарам лакхбара нийса система хьаьй. Кулгалдеча болхлоша деш парте обкомерча, горкомашкарча, райкомашкарча теоретически семинарашка, парте Грозненски горкомерча марксизма - ленинизма университете, партактива районни школашка, Грозненски мехкдаьтта институтерчеи Нохч - ГIалгIай пачхахьалкхен университетерчеи экономически курсашка.

«Къахьегамхой экономически дешар тоадарах» болча КПСС ЦК соцамга хьежжа партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, боахама органаша 1973—1974 шера экономически дешар Iомадар дIахо дегIадоалладеш тоаделгеи цох хьабоала пайда лакхбелгеи Iалашдаьд. Экономикан доалдарей дешаш Iомадеш хиннав 90 эзар совгIа саг. Царца болх беш вар кхо эзар совгIа пропагандисти преподаватели.

Укх шера республике болх беш яр 700 совгIа коммунистически къахьегама школа. Царна кулгалделга тоадаьд профсоюзни организацеша. «Дукха даьд республике политически экономически образоване дешара - материальни база чIоагIъяра.

Дуккхача партийни организацеша, боахама органаша, предприятей кулгалхоша политически экономически дешарах производства эффективность лакхъяра лоархIаме фактор а лоархIаш шоаш боахамеи социальнии декхараш кхоачашделга Iалашдара тIадерзадаьча гIулакхий системана юкъеккхухь из.

Ишттa, «Красный молот» заводе дуккхьала экономически дешар Iомадеш 1900 къахьегамхо, инженерно - технически болхлой кулгалхои ва. Ерригача экономически а, хIаьта ишттa политически а школашка занятеш дика вIаштIехьъяьхаи чулоацам болаши чакхйоах. Заводе дукха хIама ду говзача пропагандистий опыт хьаIоаяран дIайоаржаяран. Пропагандистаща беш бола болх «Пропагандиста знанеш, идейни тешами организаторски таланти — пятилетка кхоачашъяра гIулакха» яхача девизагIа бу укхаза. Цу дерригe дешара идейни боарами чулоацами тоабу, балха экономически хьокхамаш лакхдара аьттув боалийт. 1971 шера заводе хьаьча продукцех 55 процент тIехдика яр, 1972 шера — 65 процент, 1973 шера — 80 процент.

Урус - Мартановски районе дуккхагIбола къахьегамхой политически экономически дешара юкъеэзаб. Лестам болаш лелабу из болх Грозненски производственно-товарни конторе.

Республика партийни организацеша леррагIа чакхйоах КПСС обкома X пленума решенеш. НоагIа хиннаб интернациональни атеистически проблемаш Iомаю ладувгIараш, из болх беш бола пропагандисташ, лектораш дикагIа кийчбе баьннаб. ДIадахача шера интернациональни кхетам балара дешаш Iомадир 334 теоретически семинаре, 8 эзар саг чу а лоацаш. Ца цул хьалхарча шерарчул 1,5-за дуккхагIа хул. Ишттa дуккхагIа бар Iилман коммунизма проблемаш Iомаеча семинарашка дешаш хиннараш а. Нагахьа санна 1970—1971 шера республике дешаш 619 саг а волаш атеистически тема Iомаеш 30 семинар хиннаяле дIадахача шера 255 семинар яр, дешаш 6400 саг а волаш.

Атеистий кадраш теоретически семинарашка меттел марксизма-ленинизма университете, лекторий - атеистий республикански семинаре Iомаю.

Вай дуккхагIбола пропагандисташ халкъа боахама кулгалхой, специалисташ ба. Пропагандистски балха йоккха опыт йолаш а дешара лакхера заведенеш яьха а мах ба уж. Царех ва «Красный молот» завода пропагандист Гусев Иван Георгиевич, Грозненски района «Атагинский» совхоза теоретически семинара кулгалхо Арбиев Магомед Алиевич. Наьсарерча ГПТУ-14 теоретически семинара кулгалхо Дидигов Борис Бексултанович, кхыбараш.

Республика пропагандисташта хадданза методически а практически а новкъостал лоаттадаьд. Республикански а районни а масштабе даим еш хиннай семинараши курсаши, дуккхагIбола политически экономически школай, семинарийи кружокийи кулгалхой юкъе а озаш. Дуккхьала парте обкома политпросвещене ЦIагIа дуккхача деношта лаьрхIа яьча семинарашка курсаш чаккхъяьхай 3,5 эзар пропагандисто.

Политдешар тоадара аьттув боалийташ хилар пропагандисташца болх бара пайдане йолча формаех пайда эцар: гучахьара занятеш чаккхъяхар, практически занятеш кхоачашъяр, рефераташи курсовой балхаши кийчдар а дувцар а.

Цунца цхьана, белгалдоаккх докладчикo, политически экономически дешара кхоачамех бизза пайда ца эцаш хилар. Каст-каста нийслу занятеш лохача идейно-теоретически методически боараме чаккхйоахаш. КIезига теркам тIаухийт марксизма-ленинизма классикий произведенеш, КПСС XXIV съезда, декабрьски (1973 ш) Пленума, КПСС ЦК партега, советски халкъага даьча Кхайкарала тIа, КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева даьча къамаьлашка яь обобщенеши выводаши Iомаяра.

Политически экономически дешар Iомадеча каст-каста нийслу просветительски хьисапе дош къоастадеш, ювцаш йола материал вахарца, къахьегама коллективашта хьалхашка латтача декхарашца ца ювзаш, дешарах боаггIача тайпара пайда эцаш, дисциплина телхаерашца, боахама доал ва дерашца, моттигерей ведомственни хьашташ хьалха уттадерашца къовсам лоаттабара, ишттa балха партийни стиль чIоагIъяра, экономически дешаш партийни хьисапе къоастадара.

Уж а, кхыдола а кхоачамбоацараш да Заводской, Шалински, Грозненски, Надтеречни районашка, «Грознефть» предприятешка, «Чеченингушвино» объединене, республика совхозашка, колхозашка, гIишлон организацешка.

Парте обкома XI пленуме республика пропагандисташа интернациональни атеистически кхетам балара бу болх бIарчча хьанийцача дика лаьрхIабар. Бакъда цига белгалдаьккхар цу балха цIенхаштта кхоачамбоацараш долга, карагIдаьиначох кхоачамбаь а, кхы хIама ца деш а Iеш хилар, цу балха декларативность йолга, долаш дола хоадамболла кхоачамбоацараш дIадахаран уж леладераш мабарра хьагучабахаран юстара бувлаш хилар. ХIаьта из хулаш да националистически дына тIехьадисаи гIулакхаш доахкараш болаш а, тайп-тайпарча тоабай мурдашеи дына керте латтарашеи, дуккхача наха шоай харц Iоткъам а беш, къахьегамхошта коммунистически кхетам баларан республика боахами культуреи дегIайоалаяран новкъарле еш а йолча хана.

Ишттa Ачхой - Мартановски юкъерча школерча интернационализма проблемах йолча семинаре яьча теоретически конференце даь къамаьлаш моттигера масалаш доацаш дар. Из шоашка дIаяьлча Ачхой-Мартане цхьаккха тайпара къаман проблемаш йоацаш я, аьнна жоп деннад конференце доакъашхоша.

Интернациональни атеистически проблемаш Iомаеча ладувгIарех кIезига кийчбу лектораш, докладчикаш, политинформатораш. Уж Iилман ларда тIа хьинаре бахача наха юкъе беча интернациональни атеистически балха махулла дуккхагIа юкъеоза беза.

Шенхаштта кхоачамбоацар лархIа деза партийни дешара система вIашагIйоллача партийни организацера керда политшколаши семинараши хьаца еши, хIаьта экономически школаш шоай махулла дуккхагIа хьаеши хилар, цу гIулакха эша хьалаши кхоачамаши доаццаше а. Цхьайолча районашкара кагирхошца болх беш бола пропагандисташ боаггIача тайпара кийчбанза ба.

Укх тIехьарча хана республикe дикка кIезигъеннай КПСС истори, марксизма-ленинизма классикий произведенеш Iомаеш йола школаш, теоретически семинараш.

Кхерам тIатувсаш да цхьацца а, юххьанцарча политшколай ладувгIарех цхьа дакъа аргIанарча лакхерча звене хьалбовла ца могаш хилар. Цу тайпара дар хул партийни организацешеи пропагандисташеи политдешара доагIача тайпара кулгал ца деча, занятеш лакхача идейни боарамеи чулоацами болаши чакх ца йоахача.

Хьалхе яьча итогех, укх шера партийни просвещене дешаш хургва 55 эзарнел совгIа саг, 12 эзар гаргга саг—комсомольски дешара кружокашкеи семинарашкеи, 62 эзар совгIа саг—пропаганда массови формай школашка.

1974—1975 дешара шера политически экономически образоване системе вай Iалашде деза коммунистий, берригача къахьегамхой марксистско-ленински мировоззрени хьаяри дегIайоалаяри, общественни вахар классови хьисапе кхетадеши денарча гIулакхий шиъ тайпара белгалонаш уж кIоаргга йовзаши хилар. Къаьстта чIоагIа теркам тIабахийта беза занятей идейно-теоретически боарам лакхбара, цар чулоацам шербара, хIара тема вахарца айхха ювзаш дIайовзийтара, ладувгIарчи теркам безами тIаозорболча тайпара занятеш вIаштIехьъяхара. ХIаьта из дерригa тIадерзаде деза пятилетка заданеш кхоачашъяра хIаване хьинар айдара.

Доклад яьначул тIехьагIа преноех къамаьл дир: С. С. **Керимова** — парте Нажай-Юртовски райкома секретара. **А. О. Гетогажева**—парте Малгобекски горкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе. **Л. Л. Недельчовас** — «Красный молот» завода политпросвещене кабинета заведующе. **А. Г. Митрофанова** — ВЛКСМ Нохч - ГIалгIай обкома секретара. **В. И. Ильинова** — швейно - производственни объединене пропагандиста. **Б. Гагиева** — Назрановски «Электроинструмент» завода парткома секретара. **М. А. Арбиева** — Грозненски района «Атагинский» совхоза пропагандиста, совхоза директора. **И. С. Шепелева** — Грозненски локомотивни депо парткома секретара. **Е. Б. Гурвица**—Шерипова цIеоагIа Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода пропагандиста. **Р. М. Мальсагова** — парте Гудермески горкома секретара.

КПСС обкома бюрос баьча соцамагIа, дуккхача республика толашагIболча пропагандисташта КПСС обкома Сийлен грамоташ елар укхаза, ишттa, дуккха кхыбараш республика Сийлен доска тIа баха оттаIир.

С. МЯСИГОВ.

СУРТА ТIА: совещане доакъашхой (аьрдехьара аьттехьа) В. А. Беков, — буруведтара балхий Малгобекски управлене центрально-технологически служба начальник, Б. Х. Албаков. — респотребсоюза транспортни контора технорук, В. М. Богатырева — «Наурский» винсовхоза болхло, П. Н. Капков — СМУ-4 болхло, Л. Г. Скородумова — КПСС Наурски райкома парткабинета заведующи.

ХЬАЛХАРЧА ЗАНЯТЕШКАРА

Дика дIадоладелар партийни дешара системера керда шу Назрановски районе. Предприятешкеи учреждененшкеи —массанахьа а занятеш хилар. ДешабагIараша Iомадир 1974 шера 14 июне Москве Бауманск хоржамий округа харжархошта хьалхашка КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева даь къамаьл. Пропагандисташа моттигерча вахарца айхха дувзаш доашхар из къамаьл.

Деша баьхкараша чIоагIагIа лалийтIар дийцачунга, хаттараш дир пропагандисташка.

Масала, «Электроинструмент» заводе занятеш хиннача завода керттерча инженера Тамасханов Хьажмурда дийцар Л. И. Брежнева даьча къамаьлаца дувзаденна предприяте коллективана хьалхашка латтача декхарех, пятилетка диъ-лагIча шера заданеши бIарчча хьанийцача пхе шера плани ханал хьалха кхоачашъяра тIехьа болхлоша лаьцача социалистически яхьах, завода дуккхача къахьегамхоша доахача толамех.

Ишттa дика чакхъяьлар занятеш школе-интернате (пропагандист —интерната директор Ужахов Iамархан), Долакха-Юртарча юкъерча школа (пропагандист — преподаватель Ахиев Мурад), районни поликлинике (пропагандист — керттера лор Костоев Илез), кхычахьа.

Ю. АРАПИЕВ,

КПСС Назрановски райкома пропагандаи агитацеи отдела заведующи.

◆

Грозненски трамвайни управлене 13 группе хилар занятеш, 220 саг вар дешаш, царех 78 коммунист а волаш.

Ерригача занятешка дийцар 1974 шера 14 июне Москве Бауманск хоржамий округа харжархошта хьалхашка КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева даь къамаьл. Цун чулоацамца дувзаденна дола коллектива вахарцара масалаш доаладир пропагандисташа.

Дешаш бараша массане а дика дакъа лоацаш хилар занятеш управлене начальник Баташев Амхьад пропагандист волча экономикаи производствана доал дареи лардаш Iомаеча, Iилма коммунизма лардаши (пропагандист керттера инженер Иноземцев Анатолий Петрович) экономически знанеши (пропагандист керттера экономист Шлаитова Ирида) Iомаеча группашка.

Эттa хаттараш деша багIараша дIа-юха а эцаш доашхаш, вIашагIкхийттача наха деча къамаьла хьисапе хилар занятеш дуккхача группашка. Шоашта бокъонца ца довзаш хинна цхьадола дешаш - дика кхетадир цар.

Д. БАРАНОВ,

Грозненски трамвайни управлене парткома секретарь.

◆

Тха районе, массанахьа а санна, 1 октябре дIадоладелар политически дешара шу. Укх шера политически экономически знанеш Iомаеш, шоай идейни боарам лакхбеш кхо эзари ворхI бIаьи гаргга саг хургва, царех партийни дешара системе шиъ эзар совгIа а волаш. Дешара ерригача школашка дийцар харжархошта хьалхашка новкъоста Л. И. Брежнева укх шера даь къамаьл.

ДешабагIараш берригаш хIана бац аьнна тIаболаши пропагандисташ дика кийчбеннеи дIайихьар занятеш Шелковской мехлесхозе (пропагандист мехлесхоза директор Минаев Михаил Федорович), «Коминтерн» колхозе (пропагандист Шепляков Александр Сергеевич), «Шелковской» совхозе (пропагандист Ревунов Виктор Иванович), кхычахьа.

Э. КОЗЛОВА,

КПСС Шелковской райкома политпросвещене кабинета заведующи.

КПСС Центральни Комитето, КПСС ЦК Политбюрос, Л. И. Брежнева ше хадданза теркам тIабохийташ да къахьегамхошта идейни кхетам балара дош. Парте XXIV съезда а КПСС ЦК Пленумий а идеологически дешаех долча соцамаша партийни организацей теркам тIабохийт къахьегамхой общественни сакхетам, коммунистически идеалех бола тешам царна луш бола идейнии интернациональни кхетам, цар къахьегама хьинар лакхдара.

Идеологически болх тоабергба

Парте уж соцамаш кхоачаш а деш, царца хьалхле а лелаеш, тха совхоза партийни организаце цхьабола болх бу идеологически кадрашта кхетам балара. Керттера теркам тIабахийта гIерт тхо юрта боахама болхлой, гIулакхерча наьха, специалистий политически сакхетам лакхбара, балхаца уж творчески гIулакх доагIаш хилийтара.

Цар из сакхетам лакхагIа ме хул социалистически яхье доаха толамаш дикагIа хул, заданеш дикагIа кхоачашъю.

Пятилетка дьълагIа шу гуйре толамца чуэцарца белгалдаккхара тIехь тIагIертта къовсам лоаттабу кхашка — 1580 гектарах хIаранена тIера 38 центнер хьажкIаш яха гIерт. Цу яхье хьалха латт коммунисташ Даурбеков Яхьья, Измайлов Валерий, производстве хьалхалатта парте боаца Гелисханов Ювсап, Кодзоев Бахьаудин, кхыбараш.

Дика хьувкъаьй шекара свекла, генараш. ХIара гектара тIара 15 центнер генараш даха дага ба болхлой. ХIаьта тIаийца декхар 10,5 центнер яккха мара дац.

Дика толамаш даьхад совхоза хьайбаш леладераша а. Паччахьалкхенга шура йоххара шера план 20 декабрь тIа кхоачаш йистейоаккхаргья. Массаза а санна, цу яхье хьалхалатт цIи хеза доиркаш коммунист Тимурзиева Роза, СССР Лакхехьарча Совета депутат, комсомолка Даурбекова Зина.

Производстве хьалхалаттараша доахача толамаша хьахьокх пятилетка кхоачашъяра тIехь доаттаеча социалистически яхье идеологически болх къаьстта низ болаш хилар. Цу дерригe лоархIам а беш, тхо идеологически балха ерригача формех, идейни кхетам баларей марксизма-ленинизма пропагандаи ерригача системах пайда эца гIерт совхоза хьалхашка латта декхараш кхоачашдара.

Тханцига вIашагIтеха я кхоъ марксизма-ленинизма лардий школа, шиъ экономически знаней школа, дикагIча опыта кхоалагIчеи шоллагIчеи шера шиъ школа.

Совхозе болх беш ба дуккха агитатораши политинформатораши. Шоаш еча беседашкеи ешача лекцешкеи цар дувц СССР халкъий ленински вошалахи доттагIалахи, парте дош кхача деззача дIакхоачийт, цун чуреи арахьареи политика дIайовзийт, пятилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъяра къахьегамхой оарцагIбоах.

Идейно-кхетама балха толам балар дуккхача даькъе тийша да пропагандистех, дешабагIарий сакхетам производственни балха дика воздействи ергйолаш хилийта царна хьарах. Из дулургдарех ба Б. Баркинхоев, Х. Яндиев, Б. Дударов, кхыбараш. Уж берригаш а дика опыт йолаш ба, шоай гIулакхаш дика довза пропагандисташ ба.

«Белоруссе партийни организаце идеологически кадраш хьахаржарей царна кхетам балареи балхах» болча КПСС ЦК соцам тIа аьннад: «...ШерагIа пайда эца беза советски вахара образ дIайовзийтара дуккхача наха еча информаторонех, къаьстта телевиденеторонех, хьахьувкха еза къахьегама, общественни балха, къахьегамхой салоIами быти вIаштIехьъяккхара дикагIйола торонаш...».

Тхо хьож Москвера, Орджоникидзера еча передачашка. Бакъда вай республика столицера еча передачашка хьожалац тхо. Из дийцар районе хиннача совещанешка. Уж хилийтара даь хIама дац.

ХIанз газеташтеи журналаштеи нах язбала ха хьаэттай. Из цIенхаштта болх ба. Бакъда из гIулакх лерттIа чакхдаккхара новкъарле еш да газеташи журналаши хьа ца кхухьаш хилар. Массехк ди доал Грознера почта хьакхачалехь. Уж кхоачамбоацараш связисташа дIадахар ловра тхона. Цу хIамаша новкъарле ю идеологически балха.

Тха идеологически балха тIа дукха кхоачамбоацараш да. Пропагандисташта массанена а магац марксистско-ленински теори практически декхарашца ювза. Пропагандисташта, агитатораштa, лектораштa, политинформатораштa юкъе хIанз а ба шоай общественни декхар формально кхоачашдеш бола нах. Из дерригa а гу тхона, уж кхоачамбоацараш дIадахара тхоай низ тIа а бохийтаргба.

Х. АРЧАКОВ,

Назрановски района «Октябра 40 шу» яхача совхоза парторганизаце секретарь.

КХАШКАРА БАЛХАШ СИХДАЬД

Пятилетка диълагIча, къоастамбеча шера тIаийца социалистически декхараш сийленца кхоачашдара пхьайола толамаш даьхад Урус-Мартановски района «Красноармейский» совхоза механизатораша.

Соакха гурахьа дийна ялаташ лоацача хана чуийца даьхар совхозе. БIаьстии ахки ахархошта аьттув болаш хиннаеце а механизаторашеи совхоза кхаш лелацерашеи дерригa низаш сардагIдаьха районе эггара хьалхагIа ялат чуийца даьккхар.

Ялат чуэцаш бар дукхача шерашка йоккха опыт Iоаяь совхоза дикагIбола комбайнераш. Абдулладжиев Зилауде ший агрегатаца 321 гектара тIара 5690 центнер ялат аьрдар. ТIаийцача социалистически декхарех 200 гектар хьахха езача 305 гектар хьеккхар комбайнера Моллаев Бешира. Къаьстта дика толам баьккхар къонача комбайнераштa юкъе соахкарча чемпионал Милаеваl котваьннача къонача комбайнера комсомольца Юшаев Мовлде. Ший комбайнаца 325 гектар хьоккхаш 5780 центнер ялат аьрдар цо. Цул совгIа повкъостала вахa кхьча районашка а хиннав.

Къаьстта боккха теркам тIабохийт совхозе хьажкIаш кхеяра. ХIара шера шерлу уж дIаюв кхаш. Пятилетка диълагIча шера бIаьсти 904 гектара тIа дIайийнаяр из маьхера культура.

ХьажкIаш кхееш дукхкача шерашка йоккха опыт Iоаяь механизатораш ба Альтемиров Буру, Исраилов Абуезид, Галаев Имран. Цу звеньевойша боккха теркам тIабохийт шоаш кхееча культура хьувкъам шерагара шерагa лакхбара. Агротехнически бокъонаш лерттIа кхоачашъеш кийчду хьажкIаш дIаюврггйола лаьтта. Эшшача участке минеральни, органически удобренеш тоас.

Иштта укх шера а дукха къахьийгад хьажкIаш лелаераша уж хьувкъаяра.

Ка бола ялат халкъа боахама планагIа доагIачул 60 тонн кIезигагIа даккхарах, Даьймехка дукхагIа ялат далара укх шера лийрхIача тайпара 400 гектар йоацаш 550 гектара тIара хьажкIаш чуэцаргья оаха. Из тхона карагIдаргда. XIана аьлча дика хьоккхамаш да хIанз оаха хьоккхача участкаш тIа механизатораша гойтараш. Оаха лерхIачох дерригa ялат даккхара план 159 процент кхоачашъергья совхозо.

ХьажкIаш хьокха комбайнаш йоацаш хIара дийнахьа совхоза кхашка аравоал 100—150 саг. Уж ба город Грознера «Нефтегазпромавтоматика» яхача институтера гIулакхера нахи болхлойи.

Совхоза хьажкIаш хьоккхаш «Херсонец-7» яха ялх комбайн я. Механизаторашта хьажкIаш чуэцача дакъа лоацарашта моральнии материальнии стимулировани яра лаьрххIа оттаяь поощренеш я. Пхе дийнахьа 125 гектар хьажкIаш чуийцад совхозе. Хьалхха даьча лоархIамех 31 центнер хьажкIаш йоал.

ХьажкIаш чуэцашше аьтача гIадамех силос йолл совхозе. ХьажкIаш хьоккхача лакха овсарле йолаш къахьег комбайнераша Алиев Шарпудина, Элиханов Заинде, Исраилов Абуезита, болхлоша Асуева Курбикас, Мовсарова Тоитас, шофераша Лорсанов Iаьлас, Батаев Iусмана, кхыбараша.

Укх шера шоллагIа хьувкъам чуэцаше а боккха теркам тIабахийтаб совхоза механизатораша пятилетка тIеххьарча шера хьувкъама тешшаме лард йоллара.

Гурахьа ялат дIадуврггдола дерригa лаьтта аьхад. XIара гектара 4 центнер кхоачийташ минеральни удобренеш тайсай. БIаьстан юхье культураш дIаюврггйола зябь 40 процент аьхай.

Оахам деча совхоза доккха повкъостал ду «Грознефтехимзаводы» объединене транспортни конторо. Цу контора трактористаша Шмяков Петра, Жуков Афанасе, Жидков Александра хIара дийнахьа тIеххкоачашъю заданеш.

XIанзле совхозе хьалхарча бIаь гектара тIа гурахьа дув ялат дIадийнад. Ялат дIадувш ба йоккха опыт йола механизатораш Тимиртиев Iаьла, Абдулгажиев Шерип.

Укх шера 1400 гектар гурахьа дув ялат дIале дезаш я совхоз. Цу гIулакха низ а хьинар а ца кхоеш къахьег механизатораша.

Иштта пятилетка диъалагIча шера кхашкара балхаш дикагIча агротехнически хана чакхдаха лерхI оаха.

Г. КУЮМДЖИЕВ,
Урус - Мартановски района «Красноармейский» совхоза керттера агроном.

ПУСКОВИ ГIИШЛОШ ХЬАЛЪЕЧА

Грозненски троллейбусни депо халкъа боахама планагIа хьалъяьяла езаш яр 1972 шера. Типови проектах хьалъеш я из. Сметах из хьалъеча дIадахийта хьахийцар 1912,29 эзар сом, цох гIишлой-монтажни балхашка дIадахийта дезаш да 1574 эзар сом, из лоархIаме гIишло хьалъеш ба Новогрозненски ТЭЦ-а Алахенкин керте латтача гIишлон участка гIишлонхой. 1973 шерага кхаччалца Грозненски горисполкома УКС-ца яьча договорах хьалъеш хилар из гIишло, цул тIехьагIа субподрядни договорах дIахо хьалъе йслайир из Нохч-ГIалгIай гIишлонъеча управлене ПМК-155 коллективо. Миштa лел халкъа боахаме лоархIаме йола из гIишло хьалъечара болх? ДIадахача шерашка баьча балха анализ йича къаьгга гуш да троллейбусни депо хьалъечара балхаш эсала лелалга. Из хьалъе йолаьча 1969 шера хьахийцача 310 эзар сом капитальни вложенеех пайда нийцар 6,7 процент, шоллагIча шера пайда нийцар 38,3 процент, кхоалагIча шера пайда нийцар 41,9 процент, диъалагIча шера — 83,3 процент мара хиланзар. XIаьта дIадахача шера хьахийцача 207 эзар сома маьхерча капиталовложенеех пайда нийцар 38 эзар сом мара хиланзар.

Укх шера цхьоалагIча январага кхачалехьа цига дерригa чакхдаьха гIишлон-монтажни балхаш 21 процент мара хиланзар. Паччахьалкхен планагIа 15 бетта хьалъяьяла езаш яр троллейбусни депо. Из лаьрхIа я 130 троллейбуса.

Подрядни организацеш гIишлоне материалаш ца тоъарах эсала лел тха балхаш, аьнна бехказа яла гIерте а договорах лаьрхIа хиннача тайпара заказчико цунна эша материалаш доаттаяьй. Цу гIулакхо гIишлонхой бехказа боланйтац.

1974 шера троллейбусни депо хьалъеча хьахийцай 350 эзар сома маьха капиталовложенеш, цу даькъе 320 эзар сома маьха яраш гIишлон-монтажни балхаш дара а йолаш. Цхьабакъда парсх бизза пайда эшаш. Укх шера хьалхарча ворхI бетта генподрядчик йолча Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене ПМК-155, Новогрозненски ТЭЦ-а гIишлошъеча участка коллективаша пайда нийцар 21,1 эзар сом мара дац, из хул 6,5 процент, цох а Новогрозненски ТЭЦ-а гIишлошъеча участка болхлоша пайда нийцар цхьа эзар сом мара дац. Цу масалаша хьахьокх гIишло хьалъеча болх ца беш хилар.

Укх шера 17 сентябре берригa а цига къахьегаш 5 саг мара вацар. ДIадахача шера хиначул кхы хIама хувцаденна доаццига хьахьокх цу масало.

ГIишло тIехьаллара бехке ба заказчикаш а. Из хьалъе йолаелча денз маьшша Iалашъяьяц цига эшаш йола оборудовани инвентаря. Цига Iалашъе езаш йола оборудовани 338,29 эзар сома маьха я, хIаьта пхе шера хьахийца ахча 47 эзар сом мара дац, из хул 14 процент. XIара шера планаш кхоачаш ца яра керттера бахьанаш да болхлой ца тоъаш хилари къахьегам эсала вIаштIехьбаккхари.

Кхы дикагIа делан 1200 моттиг йола широкоформатни кинотеатр хьалдечара гIишлон балхаш а. Из хьалдеш да «Чечнигражданпроект» института оттаьча типови проектах. Из хьалдара хьахийца сметни мах 749 эзар сом да, цох гIишлон-монтажни балхашка дIадахийта дезаш 553 эзар сом долаш. 1967 шера 150 эзар гIишлой-монтажни балхаш дара план нийса оттаь йоацаш хилар, хIана аьлча Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета УКС-о кийчъьяцар кинотеатр хьалде деза моттиг. Цудухьа 1968 шера мара хьалде доладалацзар из, керттерча даькъе банка ссудах хьалдеш а хилар из, цун ссуда ха чакхъьлар 1970 шера. 1970 шера денз кинотеатр хьалдечара балхаш тIехьатеттар ший ханнахьа финансировани а ца еш средство ца тоъаш хиларах. Из кинотеатр хьалдара эшаргйола средствиш тоъарг ца хиларах стройбанка республикански контора массехказа духьале бир финансированена оформлени яра. Нормага диллача шиь шера хьалдаь дала дезаш да кинотеатр. XIаьта Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета чIоагIъьяча титульни списки тIа кинотеатр хьалдаь дала дезаш да ворхI шера. Цхьабакъда 1968 шера денз 1974 шерага кхаччалца йолча хана пхьаккха шера 40 процентал тIехйоалаш кхоачашъьяц цига шера план. Из кинотеатр хьалде доладелча денз укх шера хьалхара ворхI бутт а тIехьа дIалаьрхIача гIишлой-монтажни балхаш деча берригa пайда нийцар 177,4 эзар сом мара дац, из хул сметни мехах 33,6 процент. Иштта болх лелара керттера бахьан да цига финансировани ца хилар эсала лелаш хилар. Заказчико хан-ханнахьа Iалашъяц цига эшаш йола материалаш, из гIулакх а чIоагIа Iаткъ план кхоачашъяра. Тхо из объект хьал миштa ю хьожаш хиннача дийнахьа берригa цига къахьегаш хиннар 34 саг мара вацар.

ЧIоагIа эсала лел 600 моттиг йола Малгобекера клуб хьалъечара гIишлой-монтажни балхаш а. Объекта сметни мах 670 эзар сом да цох гIишлон-монтажни балхаш деча дIадахийта деза 567,2 эзар сом. БархI шерен бархI беттен ПМК-105 еннача даннеех цига даь гIишлой-монтажни балхаш 572 эзар сома маьха да, из хул сметни маьхал а 11 эзар сом дукхагIа, XIаьта а хIанз а тIехьа дукха балхаш да цига чакхдаланза. Царех да помещени йоахъяра, электромонтажни, вентиляционни, кхыйола балхаш. Тхо цига хьожаш хиннача 9 сентябре духхьал генподрядчика болхлой мара бацар цига къахьегаш, хIаьта монтажни, вентиляционни балхаш де дезача «Кавсантехмонтажера» цхьаккха саг вацар цига гуш, цун бехкагIа тIехьадувл цига генподрядчико деш дола балхаш.

Уж лоархIаме объекташ хьалъеча иштта тIехьадалара керттера бахьанаш да гIишлошъяра нормаш заказчико телха а еш хIара шера гIишлон-монтажни балхаш дара планировани нийса ца яр, болхлой ца тоъаш хилар, къахьегам эсала вIаштIехьбаккхар.

В. БЫЛИНКИН,
Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама комитета инспектор.

Шалински района «Джалка» яхача совхоза шекара свекла лелаеча Джабраилова Масара звенос дика хьувкъаьй укх шера шекара свекла. Шоаш леладеча 62,5 гектар долча кхай тIара план 200 центнер йолаш 250 центнер хIара гектара тIара яккха дош деннадар звено членаша, хIаьта хIанз чуэца свеклаш дукха дукхагIа я — хIара гектара тIара 420 центнер мерза овлаш доал.

СУРТА ТIА: звеньевая Джабраилова Масар шекара свеклаш чуэцача.

И. ПЛИЕВА сурт.

ХАЛКЪА ФРОНТ ФРОНТА ДОАЗОНАЛ ЧУХЬА

КхоалагIча рейха пропагандистски аппарата кулгалхочо Геббельса ший дневника тIа яздаьд: «XIара кIирагIа дукхагIа хул партизанашкахьара кхерам... хьалаьцача Россе шерарча районашта шеко йоацаш доал дераш партизанаш ба...»

Советски Союзо гитлеровски Германеца лоаттабаь тIом белггала дерригача халкъо лоаттабеш бар. Лаьтта ше а доагаш санна хетар гIаьрахой когашта кIалхара. ДIалийцача территорешка вIашагIъетталора моастагIчун тIема низаи техниканеи Iалаьмате докхий зенаш деш, коммуникацеш телхаеш, эскара доакъоши мухьаши тIаувза йиш ца хулийташ хинна партизански отрядаш. Аьлча кхбачам ба, партизанашта духьала латаш хинна моастагIчун бIу советско-германски фронте хиннача фашистски Германе берригача лаьттан тIарча бIух 1942 шера аькки денз юкъера лаьрхIача 10 процент хинна хилар.

Партизански болам къаьстта шера баьржабар Белоруссе территоре тIа.

ДОКТОРА ВЕТЦЕЛА ГIАЛАТ

...Белорусаш малхбоалехьарча облаcташкарча дерригача халкъех вайна аьсалагIа а цудухьа эггара кхерамзагIа а дола халкъ хилар теркалде доагIа», — ишта яздаьд нацистски идеолога доктора Э. Ветцела дIалийцача лаьтташка колонизаци ярах йолча «Ост» яхача генеральни плана ше яьча замечанешкеи предложенешкеи.

Цхьабакъда, белорусаш «аьсален» «кхерамзен» баде а, «Ост» яхача плана тIа оттадаь хиннад республике бахача нахах 75 процент бараш бовбаь дIабоахилгеи СибарегIа баха дIабохийтилгеи. Вокх юхебисарех «немций» бе а мах боацаш нийсбенна балха низах санна пайда эца лаьрхIа а хиннад. Гитлеровцаш шоай акха планаш кхоачашъе болабеннаб 1941 шера 22 июне тийшача балхагIа вай Даьхенах лата а лета. Цар Iошаьръяй 209 белорусски городи поселоки, 9200 юрт. Белоруссе фашистий карагIа веннав 2 миллиони 200 эзари саг — республике бахача нахах хIара виъалагIвар.

Цхьабакъда ше лийрхIараштa гIалат ваьннав Ветцель. «Аьсалча» Белоруссе низага йоккхалга, вIаштIехьъялларга диллача бIарга ца йиначa тайпара йолча халкъа духьаленна тIаоттабеннаб нацисташ. МоастагIчун тыле лийтай 370 эзар совгIа бIухо шоашта чувоагIаш йола бIаьш партизански бригадаши отрядаши. Кхы а кховзткъе итт эзар подпольщико чухьара осада а яь, фашисташта цхьанна а секунде кхыметтел цхьа бахьан а кхерам эле ца холуш йола чIоагIаленаш а яь дIаоттайир белорусски городаш.

ДIалаьцача Минска маьхкеча завода директора Эрнест Вестфала 1943 шера 5 августе фронтерча ший вешийга яздаьд: «Тхо долча Минске дикa тIехь сатем дукхагIа боабу. Окопашка санна тата долла бийсашке, цкъаза кхыметтел йоккхий топаш а етт, хIаьта цар вий яха минаш хила а мег уж лелха. Е моттиг хьалъяккха ба уж укхаза... Дукха немций бовбаьб духхьал улицашка е цIагIа чу... Сай нерваш а тIехьа са дар дIадоалаш латт... Тха учреждене со цаI хинна Iац нерваш хIамаинна мегаргйоацача йоалаш телха. Цхьан кIирагIа алхха центральни торгови общества нерваш талхарах Iовежа венна виъ саг ва. Иштта да гIулакхаш фронта доазонел чухьа».

«АБВЕРАН» СД-еи ДУХЬАЛА БА ЦIЕН НОАНОИ

ТIом болабеннача ворхIалагIча дийнахьа Белоруссе столице — Минске чубаьннаб фашисташ. XIаьта шоллагIча дийнакъе а городерча пхьан парке халкъа чIир лехараша вийнача обер - лейтенантеи гауптманеи декъий корадаьд. Оккупантащца къовсам болабаьб городо. 1100 деннеи бийсаннеи лаьттаб из къовсам.

Москве бодача керттерча паькъа тIа уллар Минск, цудухьа фашисташа чIоагIагIа лоархIам баьб цун. Городской гарнизонаш бIаь гарггача эскара даькъали учрежденели —СС доакъош, ха ду полици, жандармери, «абвер» яха контрразведка отдел, кхерамзлен полице управлени. СД-е санна ярел — совнагIа фронтера боагIаши фронте болхаш даим «чуутташ» 10 эзарегга 60 эзарнега кхаччалца салтийи эпсараши хиннаб городе.

МоастагIчун бIуво хьалъяккхача городерча цу хьалашка, из дIалаьцача хьалхарча денношке а дена коммунистий кулгалца ший гIулакхаш дIадоладаьд Минскi подполья.

ГIаьрахоша лоаттбеча къовсама юкъебахаб маьрша баха эзараш нах. Подпольщикаш хулаш хиннаб зIамига а боккха а мел бараш. Официальни даннеша яхачох, царна юкъе хиннай кхыметтел 304 цIен нана а. Оккупацие шерашка цхьа эзари кх эзари кIенахьяц аьннаг диверсаш яь минскерча подпольщико моастагIчоа доккхий зенаш а деш.

Цхьа санна дукхаза а подпольяш хир хоададе гIийртаб гитлеровцаш. 70 эзар совгIа минчаш вийнаш цар. Нацисташа кIезига низаш духьалдаьха хиннадац подпольщикашта, ерригача города дукхаза а чухьийжаь уж, цхьабакъда цо дIахо а лоаттабаьб къовсам.

«17.4.43 шерагара 22.4.43 шерага кхаччалца йолча юкъагIа йоккха операци чакхъяьккхай Минске большевистски террористически саботирующии группашта, шпионаштеи пар Iончаштеи, информанеш гулераша а тийша балхаш деладераша а духьале», — яздаьд ший отчета тIа «Волшебная флейта» яхача операце командующе бригаден-фюрер СС фон Готберга. — Задани кхоачашъяра цун доалахьа хиннад укх тайпара низаш: Белоруссера ерригa кхерамзлен полици СД-еи, СС 2-гIа полицейски полк, Дирливангера Къаьстта батальон, низаца чIоагIъяь штабной рота, 12-гIа танкови рота, Белоруссе машиннаькъашкара эскара доакъош, город Минскера аварийни отрядаш... Араха гIолла го лаьца салтий 50 метра шишша саг волаш оттабаьбар. Операци чакхъяккхара доакъош а даь йийкъаяр ерригa город... XIара цIагIа, хIара квартире чухьожар!

Операци чакхъяккхарах вIаштIехьдаьлар Iалаьмате дукха герз, взрывчатка, пропагандистски материалаш дIаяха. Дегабуам баь лаьцабар 52 эзар саг...»

52 эзар саг лаьцав! XIаьта городера къовсам кердача низаца лоаттабора, латаш яр подпольни группаш, болх бора типографеша, арадахар парте Минскi горкома «Звезда» яха газет.

КОТАЛОНХОЙ ПАРАД

Кхаь шера дIалаьца лаьттай Белоруссе. Кхаь шера лаьгIеннаяц гIаьрахошта еш йола халкъа духьале. 1944 шера 16 июле мукъаяьккхача Минске партизански митинги парадi хилар. Фашисташа йохаяьча города улкашка арабаьлар шоай Даьхен паргIатон кортамукъалеи герз бе а делла лораеш лаьтта эзараш патриоташ.

1944 шера бийсанна, «Центр» яха фашистски эскарий группа цIенъяь хIалакъяргеи Белорусси мукъаяьккхарген кхоачаваь йола «Багратион» яха операци дIайолаяле кхо ди хьалхагIа цу тайпара цхьа «концерт» оттадаьча партизанаша болх бергбоацача яьккхар машиннаькъа транспорт массе метте.

Белорусски халкъа чIир лехарий гIулакхаш дика хьахьокх статистико. Фашистски гIаьрахоща кхаь шера къовсам лоаттабеш цаь вийна дIаваьккхав ах миллион гаргга гитлеровски гIаьрахои цар Iончеи, ахкх яхийтай моастагIчун 11.128 эшелони 34 бронепоезди, йохаяьй 29 машиннаькъа станци, 47 водокачкеи водонапорни башнии, эккха а эккхийтай, хIалак а яьй 18700 совгIа автомашин, йоага а яьй, йоха а яьй 7.300 километр совгIа телефонно - телеграфни бувзама лини, чу а яйтай, аэродромашка цIераша етташ йоага а яьй 305 самолет, хIалакъеш йохаяьй 1.353 танкии бронемашинеи, бе-беча калибрах йола 438 йоккха топ, тIема кхоачам чубола 939 948 штаби гарнизони. Гитлеровцаша дIалаьца хиннача Белоруссе территорех оккупаци чакхйоалача хана партизанаш тIахьожам лоаттабеш яр 60 процент.

Евгений БУДИНАС,
АПН корреспондент.

Минск.

Депутатех дола дувцараш

ДУХХЬАЛ ШИЙНА ЯЬХА ЦА IЕШ

Цхьан каьхата тIа хьежаш ягIа дIатIаьлежача юккъерча ханара хета кхалсаг. Цо цхьаккха сес эш, цунна цхьаккха гIар хазац, ерригa ший уйла цу каьхата тIаяхийтай цо. Яккха езача скважина сурт отт цунна хьалхашка: лаьттан кIаьда а чIоагIа а тIоанаш, бурув тохача хана царга хьежжа удельни дозал, кхыйола свойстваш йолаш кийчде деза маркхалаш, хIаьта керттердар — хьовзам хургбоацаш бурувдеттараша болх белга ший оагIорахьара Iалашдар.

Мехкдаьтта лахара бурувтоха инженерно - геологически карта проект оттаяйтара кийчо еш йоал из.

Атта дац лаьттан кер чура мехкдаьтта даккха, из лела пхаьнаш хьалаха, гIалат варгвоацаш царна тIаккхача. Цудухьа ю Зоя Николаевнас дукха уйлаш.

Ер ткъаь ворхIлагIа шу да цо из болх бу. Грозненски мехкдаьтта институт чакхъяьккхача 1947 шера Соловьева балха хьожайир хIанз йолча «Старогрознефть» НГДУ. Цу хана денз хадданза цига болх беш хьайоагIа из.

Цо хIанз санна атта яьккханзар институт. Фашисташ Прохладнена (цу хана цига бахар уж) гарга гIертача, ший наьнаца Юкъерча Азе Кокандe дIаяха йийзар, хIаьтта кхийнача Зояй а. Цига яхар из институте деша а.

Гитлеровцаш тIехьашкабаха болабича, Зояй нана Анна Васильевна Змиевская ший йоIаца Кавказе юха цIайоагIа. Нанас Дагестане Герзель-Ауле бераштa дешар хьехаш, Зояс Грозненски мехкдаьтта институте дешаш дIадоладу цар вахар, хIаьта Зояй дай воккхагIвола воша Николайи моастагIашта духьала тIом беш бар.

— Даа а дувха а тоъацар, хала ха яр из, — яхаш дувц Зоя Николаевнас, — Нанас салар сога хала дале а, сатохалахь, мехка эш специалисташ дешалахь, вай общества, вай халкъа накъаргйолаш саг хилалахь. Ше а яр из дерригa ший вахар хьатIаккхувча тIехьенна дешар хьехара, коммунистически кхетам балара дIаденна. Цунна нах дукха безар. Шийна эшар юкъагIдита а нах а дикадар дарах йоккха дегагIоа хулаш яр нана. Из оамал сох а йолийтар цо. Къамаш ма къердалахь, балар сога нанас. МоллагIча къаман а ба хьона дика нах дукха, вобараш кIезига мара бац хьона, дикача наха гIулакх деш хилалахь.

Ший нанас цийга даь из деза васкет кхоачашду Соловьева Зоя Николаевнас ше кхийнача хана-денз. Дешаш а балха йолаш а нахаца дог цIена, общественни вахара юкъе хьинаре дакъа лоацаш хьайоагIа из.

Институте деша ягIача хана цо дизза дакъа лоац комсомольски вахара юкъе, из хадданза факультета комсомольски бюро член йолаш хул. XIаьта балха яхача а из айхха ювзалу коллектива вахарца. Ше «Старогрознефть» НГДУ йоаккхача ерригача хана из «Бурильщик» яхача пенгазета редактор я. Управлене, Старопромысловски районе меттел, город Грозне а эггара дикагIарех цаI лоархIаш да из газет. ДикагIболча болхлошкара хьоккхам эцара, къахьегама дисциплина телхаераштa духьале къовсам лоаттабара нах оарцагIбоах цо хьалхле лелаеча газето.

ЙоккхагIйола инженер-геолог Соловьева Зоя Николаевна «Старогрознефть» НГДУ партбюро член я. Цо доккха дакъа лоац коллектива партийни вахара юкъе, боккха кхетам лу къонача коммунисташта, комсомольцаш кийчбу парте мугIарашка бовлара. Цо кхетам беннарех я хIанз цар коллективе болх беш йола къона коммунист инженер Шматова Женя. Цо КПСС членалла яха кийчъеш я управлене автоматически система (АСУ) инженер комсомолка Бабукова Таня.

Зоя Николаевнай къахьегама лакха мах баьб. Дукха кхайкадаьд цунна баркалаш, ткъаьннел совгIа тайп-тайпара грамоташ, Ленински юбилейни медаль еннай.

Харжархоша дог раьза а долаш Старопромысловски района къахьегамхой депутатий Совета депутаталла хержай из пхеззза вIаштта. Цо тешал ду районе бахача нах из дукха езаш, цунах чIоагIа тешаш хилара.

Соловьева райсовета административни комиссе председатела заместитель я. Цунга кхаьчача участкерча Кировградски, Короленко, Красина цIерагIча улицашка бахача харжархошта дика йовз шоай депутат, шоашта къувлараш дувц цунга, иаггахьча сагага мара хайтаргйоаца шоай къайленаш йовзийт, шоашта къоэстаде ца могача дешай хьакъехьа цунца дагабуал.

Дукха къахьийгар Зоя Николаевнас барт нийгIа мари сесаги Iийсаи Дорей тоаде гIерташ. Берий къона нана Галя леткъар Зоя Николаевнайга ший мар мела а харцахьалела а ваьннав, яхаш. Цига юкъе слар депутат, найсача новкъа ваьккхар цо харцахьваьнна цIен да. Малара чIоагIа тIехьаваьннар из йолча коллективе болх беш хинна шофер Н. Зоя Николаевнас шозза-кхозза дег чуга къамаьл дича малар дитар вIамсаго. XIанз ший нана санна дукха еза цунна шийх лета хинна во оамал дIаяккхийта Соловьева.

Нах бахача юхье яр чуоттаяь хьакхарч йорстаю пункт. Цигара хьауха хьаж ла ца могаш хала яр наха. Харжархоша дийхар шоай депутатагара Зоя Николаевнайгара из пункт кхычахьа дIаяхьийтар. Из дош райсовета сессе дувца оттадир Соловьевас, решени а яйта, кхычахьа яхьийтар хьакхарч кхоаба пункт.

Катаяма цIерагIча поселкера № 49 йолча школана хьатIадоагIа паькъаш тоаладацар. Хотта баьлча чIоагIа хала дар бераштa деша аха. Цига а оарцагIъьлар Зоя Николаевна. Цу школана гонахьа баха нах гаьна аха безаш хулар юхе гIолла почтови ящик ца хиларах. Из оттаелга вIаштIехьдаьккхар депутата. Тух, шекар, хадданза наха эша продукташ гаьнарча тика тIара нийде дезаш ба цун участкера харжархой. XIанз уж хIамаш йохкаргйола лаrекаш ергйолаш я цига.

Ший участке беш бола берригa белх цо кхоачашбу бахача нахаца айхха бувзам а болаш, царца дагаювл де делачун хьакъехьа. Цун эггара гаргагIара гIонча ва квартальни вола Ахмадов Хьусейна Ахьмад. Цо хьахойт Зоя Николаевнайга квартале де дезараш, деша ца ухийташ соцаьяр даси нанаси пхелагIча классе деша ягIа Джамулаев Яха. Даьца, наьнаца, йиIигаца шийца къамаьл а даь из деша ухийтаргйолаш хьехам бир Зоя Николаевнас.

ЧIоагIа тешал лу Соловьевайна райисполкома секретара.

— Производственна болх а ца беш, духхьал депутатски декхараш дизза кхоачашдара ха тоъаргъярий - хьогI сона аьнна хеталу цкъаза, — йоах Соловьевас. — Уж декхараш новкъа долаш сийна хулача халонна латкъаш дац са из. Дог маIаббара наьха хьашташ кхоачашдара низ дIа ца кхоачаш новкъа доландаь да.

Ший берригача производственнии общественнии балха тIехь Зоя Николаевнас наха юкъе йоаржаю халкъий доттагIала уйлаш, интернациональни идеяш.

Иштта дукха производственни, партийни, советски болх беча цунна вIалла ха а йийхьогI хьажа аьнна хеталургда. Хьинар долча Зоя Николаевнай кхийнад ший бераш дика хьалкхеде. ЙоI Грозненски мехкдаьтта институт йисте а яьккха, болх беш я. XIаьта воI кхоачашйоаца лакхера образовани а йолаш. Даьхенна хьалхашкара ший декхар кхоачашдеш Советски Эскаре гIулакх деш ва.

— Нах дукха беза сона. Нах беза саг ханахьа къалац, — яхаш бегаш бу Зоя Николаевнас. Бакъда цу бегех цIенхаш боаж. Шовзткъе дийттлагIа шу да цун. XIаьта из дикка IамагIа хет цу ханел. Дог цIена, наха дикадар хилча гIадйодаш хиларо къона лоаттаеш хила а мег из.

Духхьал шийна яьха ца Iеш, наха а ях коммунист, депутат Зоя Николаевна Соловьева.

Ю. ЮСУПОВ.

СУРТА ТIА: З. Н. Соловьева.

И. ПЛИЕВА сурт.

Дика хоамаш

Карабулакски бурув тохара балхий управлене боккха къахьегама толам баьккхаб Редьков Николай Васильевич керте латтача коммунистически къахьегама сийлен цIа делаеча бригадас. Шера план ханал хьалха кхоачашъярах рапорт деннад цо. Серноводскерча № 21 йолча буровойна 3.400 метр бурув техад бригадас укх шера.

Иштта кIаргача технически колонна Iочуяхийта езаш бар бригада лаьттан ченаш тохкараш. СихагIеи дарегIеи бурув тохара кондуктор скважине Iочу ца яхийта лаьрхIар цар. Цудухьа цар вIаштIехьдаьлар ялх дии бийсеи балха ха, 49 тонн металл, 86 тонна цемент, кхыйола материалаш кхое.

Яхье хьалхалаттача цу коллективе дикагIа лоархIаш бола производственникаш ба бурувдеттараш Кошелев Владимир, Мусатов Василий, Антонов Алексей, бурувдеттарий гIончаш Хаджиев Iалаудин, Махаренко Федор, Лещенко Александр, кхы дукха бараш а.

А. БАКАЛЮК.

* * *

XIара бетта плани тIаийца социалистически декхараши тIеххкоачашдеш хьайоагIа укх шера «Чечингстройтранс» объединене коллектив. Халкъа боахама мухь дIа-юха бахьара ийс бетта план ханал хьалха, 28 сентябре кхоачашъяьй цо. 1974 шера планал совгIа 120 эзар тонн мухь дIа-хьа бахьара тIаийца хинна социалистически декхараш тIеххкоачашдаьд.

Гаражий-финалий коллективаша хьинаре къахьег массе тайпа юрта боахама культураш чуэцача, цунца цхьана гIишлон организацешт eи предприятешт eи эша мухьаш дIаюха кхахьара планаш а кхоачашъю толамца.

Социалистически яхье хьалха а латташ къаьстта дика къахьегарца белгалъяккха езаш я С. Х. Матиев, В. К. Дымченко, А. Н. Андреев, А. Д. Тагиров, Я. Мусханов, Х. Божаков, С. Джамбеков керте латта бригадаш.

Толамца кхоачашдеш да «Советская Россия» яхача колхоза шефски новкъостал делга а. ХьажкIаш чуэцара задани тIеххкоачашъяьй.

Объединене къахьегамхой бIубенна ба пятилетка диъалагIча шера плани тIаийца социалистически декхараши тIеххкоачашдергхиларах.

В. КОЗМЕНКО,
«Чечингстройтранс» автотранспортни объединене начальника декхараш кхоачашдер.

В. СКОРОВ,
партийни комитета секретарь.

В. КРУТОВ,
месткома председатель.

* * *

Ийс бетта плани шоаш тIаийца социалистически декхараши 30 сентябре тIеххкоачашдир Грозненски швейно-производственни объединене хIамаш тегараша. Паччахьалкхен планагIа лаьрхIачул совгIа ара а хийца маьхала яьхай бIаьш эзараш сомий маьха швейни изделеш.

Уж къахьегама толамаш доахача объединене цехашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Качаров Элуард Сергеевич керте латтача Новогрозненски хIамаш тегача цеха коллективо. Дика къахьегаш ба Бочнгаева Лидия Васильевнас кулгалдеча Веденски филиала хIамаш тегараш. Цар а хIанзлехьа кхоачашъяьй итт бетта задани.

Царел дукха тIехьа ца юсаш къахьегаш я Ковалева Антонинас кулгалдеча шоллагIча цеха коллектив. Октябра бетта тIеххьарча деной чотах къахьегаш я из а.

Б. КОСТОЕВ.

* * *

Грозненски хлебокомбината болхлоша товарни продукци арахецара а из маьхала яккхара а ийс бетта план 26 сентябре кхоачашъяьй. ПланагIа лаьрхIачул совгIа ара а хийца ехкай 120 эзар сом мах бола товарни продукци.

Дикка тоаденнад комбината технико - экономически хьоккхамаш пятилетка диъалагIча къоастамбеча шера. Къахьегама овсарле лакхъяра ийс бетта задани 102 процент кхоачашъяьй цар. ДIадахача шера укх хана хинначул 3,5 процент лакхъеннай из. Плацал совгIа продукцена реализаци ярах, продукцега дIабола мах лохбарах, бедал, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах укх шера ийс бетта паччахьалкхенна планал совгIа 90 эзар сом пайда баьб цар.

Къаьстта дика къахьегаш я Сороченко Анна Семеновна керте латтача цхьоалагIча маькхъеча цеха коллектив. Цо ийс бетта планал совгIа арахийцай бIаь эзар гаргга сома маьха продукци.

А. ТАРАКАНОВ,
тха штате воаца корр.

* * *

Арахеца продукци дукхагIа, дикагIа, дIадодар кIезигагIа хилийтара тIехьа тIагIертта къовсам лоаттабу пятилетка диъалагIча, къоастамбеча шера В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода технологаша. Цар ийс бетта план дикка тIеххкоачашъяьй. ПланагIа лаьрхIачул совгIа арахийцай, маьхала а яьккхай бIаьш эзараш сомий маьха мехкдаьтта продукци.

Къаьстта дика къахьегарца белгалъяьнна я Кулаков Леонид Григорьевичи Ибрагимов Лема Лечаевичи керте латтача установкай коллективаш. Цар ийс бетта план ханал кIира хьалха, 24 сентябре, кхоачашйир. Шоай декхараш иштта дика кхоачашдеш ба В. Стадник керте латтача цхьоалагIча установка технологаш а. Цар ханал пхи ди хьалха кхоачашъяьй ийс бетта задани.

Л. ФОМЕНКО,
тха штате йоаца корр.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Канада: КОРТАМУКЪАЛЕ БАХЬАН ДОЛАШ КЪОВСАМ ЛОАТТАБУ ПРОФСОЮЗАША

Шоай членаш йолча интернациональни профсоюзех тийша ца хилара тIехьара болам дегIабоагIаш латт Канада профсоюзашка. Цу хьалхарча профсоюзий штаб-квартираш США я. Алхха цига къестадеш да профсоюзни политика дешаш, цига дIачуух белхлошкара-канадцашкара гульяь членски взносаш.

Тамаш йолаш кIама да карарча бIаьшеран 20—30-чей шерашка деиз цхьан мехка профсоюзий штаб-квартираш лоалхахарча пачхьалкхене хилар. Дуккха а дукхагIа йола (американски кепайоазон данегIа, 8 процентага кхаччалца) канадски компанеш американски монополей филиалаш я. Юкъарча моастагIчуница къовсам лоаттабара барт цаI хила безар США-и Канадан къахьегамхой, шоай къаьстта профорганизацеш хила езар. Цул совгIа, США профсоюзаш Канада болхлой организацеел низ болашагIа, йIаьхегIа, дикагIа вIаштIехьъяьинагIа а хиннай, хIаьта царга цIенхаштта новкъостал а дулургдар царна. Канадски профсоюзаш американски профобъединеней членаш хилар цхьан хана континентера профсоюзни болам дегIабаран цун цхьоагIо чIсатIъяран новкъостал деш йола дика фактор яр.

Дунен ШоллагIа тIом дIабаьинначул тIехьагIа хувцаденнад гIулакхаш. Доазон шинна а оагIорахьа доал дераш хьалхагIа а санна американски монополеш я. Цхьабакъда США дуккхача профсоюзашка а эггара хьалха АФТ—КПП яхача йоккхагIйолча объединене я доал бе делла Джордж Миии керте латтача эггара реакционнегIа болча правооппортунистически деятелий группо.

Минеи цун гIончашен теркалдац канадски къахьегамхой хьашташ. Уж кхыметтел экономика даькъе Вашингтоно чакхдоаха националистически протекционистски гIулакхаш вIалла шеко а йоацаш хьаллацарга а дIакхаьчаб, Канадера предприятеш США хьачуяхьилга дIа а дехаш. Из бахьан долаш болх боацаш бисаб итташи бIаьши эзараш канадски къахьегамхой. Канадски къахьегамхой баха а боагIаш эгIазбахаб Мине лаьцача наькъа АФТ—КПП-ас США правительства протекционистски политика хьаллаьца ца Iеш, профсоюзни взносех кхьича мехкашкара, цу даькъе Канадера а, йоагIа импорт лаьгIъяра тIадерзадаь чакхдоахача гIулакхашта финансирвани яра пайда а эц. ХIаьта цо, кхетадеш мадарра, мехка производство кIезиг ца йича яргйоацача йоакх.

Автономе хьакъехьара дош къаьстта ирдеинад укх тIехьарча шерашка. Канадски профсоюзий членаш 2,3 миллион сагага дIакхаьчаб. Царех ши дакъа бараш, «Уолл-стрит джорнэла» даннеегIа, хIанз а интернациональни профсоюзашта юкъе ба. Профсоюзий мугIарера членаш чIоагIа раьза боацаш хилар хьагучадаьлар укх шера бIаьстан юхье хиннача моттигерча организацей конференцепкен 1,8 миллион член юкъе волаш йолча йоккхагIча профобъединене — Канадски болхлой конгресса Х-ча съездеи.

Американски интернациональни профсоюзни кулгалхой политикана чIоагIа критика йир. Шоай хьашташца дувзаденна дола профсоюзни политика дешаш шоаш къестадара бокъо яккха гIерт канадски болхлой. Белгтала аьлча, из предпринимателашца коллективни договораш дара доагIаш да. Идеологически дешаех хетараш а тIа-тIа хийрадувлаш латт. Профсоюзни уставаш хувцийта царна юкъера антидемократически статьяш дIаяхийта безам ба канадски къахьегамхой.

ПоккхагIйола автономи яккха а гIерташ, Канада профсоюзаш духьалъяьннай мутIахьа хила ца тугача профорганизацей активаш, документаци, боахам, хIаьта иштта цхьайолча хана моттигерча организацешта ду доал а интернациональни профсоюзашка даха тарлуш маIан долаш йолча «опекунство» оалаш йолчоа.

Алхха 1969 шера, «Уолл-стрит джорнэло» яздаьчох, американски профсоюзаша опека оттаяй моттигерча 40 канадски отделенена керттерча даькъе шоай лоIаме хила уж гIертилга доладар духьа.

АФТ—КПП реакционни политика канадски профсоюзаш дегIаяхкара ерригача процессана духьала я. ХIанз царна юкъе дикка хьахиннай аьрдехьа, йоккхагIча цхьоагIонгахьа ластара тенденци, денал айденнад цар. Из да прогрессивнегIеи радикальнегIеи йолча политикана тIехьарча къовсаме доархIаме низ а хинна дIаэттача къонача болхлой лоархIам чIоагIбалар.

Канадски профсоюзий автономе хьакъехьарча деша хьалдан къаьлган я Канада компарте позици. 40-гIа шераш чакхдоалача хана, канадски филиала хьакъехьа американски профсоюзни кулгало лелаю политика цIаьхха кхыча оагIорахьа лестача хана деиз коммунисташ канадски болхлой болама шоай лоIамерча классови позицешта тIехьарча къовсамхой хьалхарча мугIарашка хиннаб. Из бахьан долаш профсоюзашта юкъера дIабаьхаб уж.

ХIанз канадски коммунисташа лерхIар, болхлой болама дешашта волча ЦК секретара Брюс Магнусона яхачох Канада шиЙ лоIамера, суверенни профсоюзни болам вIашагIболларах, дерригача социалистически санна, иштта капиталистически а мехкий профсоюзашца вежарашха солидарность хиларен цхьана гIулакхаш леладарен ларда тIа, пролетарски интернационализма ларда тIа кхотабенна бола болам вIашагIтохарах латт.

А. АРЗУМАНОВ.
(ТАСС).

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА КОТАЛОН 30 ШУ ДИЗАРГА

МЕДСЕСТРА АЛБОГАЧИЕВА

Дукха ха йоацаш Орджоникидзевски станице Назрановски, Пригородни, Малгобекски, Сунженски йиъ районий ветераний сходе къамаьл де арибуна тIа яьлар корта кIайбенна кхалсаг. Из яр Наьсаречa «Электроинструмент» завода медсестра Албогачиева ИсмаIалий Тамара. Цо аьлар:

— Сона чIоагIа хозахет сай город денгара денга тоалуш. Сона бIарга а гуш хьалъэттай «Электроинструмент» завод. Хьалхарчарех волча гIалгIай коммуниста, революционера Ахриев ГIапура цIи тиллай цох. Заводо шиЙ продукци дIакхухьийт вай мехка массе а мIигIагашка кхахьийта ца Iеш, доазол дехьарча мехкашка а. Керда говзалаш а караерзаяь Наьсаречa трикотажни фабрике болх беш ба бIаьш гIалгIай мехкарий. Эзараш бераш да школашка дешаш. ГIалгIаех бIаьш специалисташ ба халкъа боахама тайп-тайпарча доакъошка болх беш. Вай хьамсарча Коммунистически парте, Советски правительства цахаддаш йоакхоярах, дерригача советски халкъаша доттагIалца новкъостал дарах хьахинна да из дерригa а. Оаха, гIалгIай кхалнаха, дег тIара баркал оал партена, правительствана, дерригача советски халкъашта.

Наьсаре из Т. И. Албогачиева яь моттиг я. Ухкаьа йистенькхай по школа. Укхазара яхай из лорий дешар деша Орджоникидзе. Цига йистенькхай по фельдшерий-акушерий школа. Цул тIехьагIа пхе шера цо болх бу Коби яхача юртарча медицински пункте. Цу шерашка цо карадерзаду лорий гIулакх. ТIаккха Ленинграде йода из. Цига гIалгIай йоIо болх бу медицина Iилман-тохкама институте. Бакъда кхоачашхила хьаьха хиннадацар йоIа дага лаьттар.

Болалу Финляндецара тIом. ТIемахочун шинель тIаювх медсестрас Албогачиева Тамарас. «Ши кубик» йоалл цун шинела петлицех. Цу тIема хана лоаман йоI «Медицински гIулакха лейтенант» я яхилга дар из. Из ха дегалувцаш Тамарас йоах.

— Цхьа доккхий турпала гIулакхаш-м дацар цу хана оаха, лораша, кхоачашдеш хиннараш, хIара советски саг а санна. Даьхенна хьалхашкара декхар кхоачашде гIертар тхо. ХIаьта а из ха йицлац. Чакхвала хала долча хьунашка, голдашка, ла хала йолча шелалах моастагIчоа тIалаташ бар советски тIемахой. Дувца а эшац, хала хаиаш яр. Дукха бар човнаш хинна нах. Iалаьмате халача хьалашка доарахой кIалхарбаха, царна дарба де дезар.

Чакхбаьлар кIайфиннашцара тIом. Машаречa къахьегаме юхаера ИсмаIалий Тамара а. Цо болх бора Москверча цхьан авиационни завода медпункте. Институт а яьккха боккъонца лор хила лерхIаш яр Тамара. Цхьабакъда из а чакхдаланзар. Болабелар гитлеровски фашисташцара Дай-мехка тIом. Юха а тIема форма тIайийхар гIалгIай йоIо. Из ха дагалувцаш Тамарас дувц:

— 1941-ча шера 22-ча июне фашисташа тIом хьоабаьчул тIехьагIа кхоалагIча дийнахьа тIема комиссариате дIа а йийха, Малхбузехьарча фронта эвакогоспитале хьожайир со. — Кхыча медицински болхлошца цхьана Сухиничи, Ельна, Глотова тIема хьалхарча деношка доккхий тIемаш хиннача районашка яр тха госпиталь. Дийнахьа а бус а сатем бацар, саlаIа йиш яцар. Цахаддаш хьатIаккхувлар човнаш хинна нах. ХалагIа бола доарахой тыле дIабига безаш хулар. Со а хулар уж дIабугаш. Из кхераме гIулакх дар. Доарахой а йийца машинаца хьо йодаш дуккхазза нийслора моастагIчо бомбаш, е йоккхий топаш етташ — цхьаннех а къахетам бацар фашисташа. ЧIоагIа хала дар хьалхарча шерашка...

Цхьабакъда вай эскараша наступлени йолаяьчул тIехьагIа, царна тIехь-тIехьа тIема порялках лелаш хулар цIе жIаргаш доахка медицински машинаш. Дай-мехка тIема шерашка ИсмаIалий Тамара хиннай Ленинградски фронте, цул тIехьагIа Украина мукъайоаккхаш хиннача тIемашка. Чехословаке чакхбаьнаб цун сийлен тIема никъ.

Даьхе бахьан хиннача тIемашка кхозза човнаш хиннай Тамарийна шийна. Демобилизаци хиннaчул тIехьагIа медицински гIулакха йоккхагIйола лейтенант Т. И. Албогачиева болх беш хиннай Москве, Ялте, цул тIехьагIа Ангарскера гIишлонхой болча. Массехк шу да из шиЙ хьамсарча Наьсаре цIаена. Юххьанца из болх беш хилар райбольнице, тIаккха кхайкора дарба деча санаторе. «Электроинструмент» завод хьалъяь яьлча деиз цига болх беш я Тамара.

— Сона къаьстта хоза хет укхаза болх беш, — йоах цо,— хIана аьлча укхаза дукха ба балха хьалхалатташ бола кагирхой. Цу дикача коллективе се а къонъелча санна хет сона.

Дай-мехка тIема ветеран каст-каста хул къона болхлой, городера пионераш болча хьоашалгIа. Цо царна дувц массанена хало тIаотташ хиннача лирача тIемах, советски наха гойтача турпалалах, шийна деннача дуккхача тIема а къахьегама а совгIатех.

С. ВОРОНИН,
тха штате воаца корреспондент.

Арктически одиссей — «Комсомольски правда» полярни Iилман-спортивни экспедици шиЙ кхача езача дIакхоачаш латт. ХIанз йоагIача аргIанна — 1975 шера бIаьстан юхье Къилбаседен полюсагахьа лыжашца е лаьрхIа поход.

Пхи шу дIададьинад къонача Iилмахоша, инженераша, Iилман учреждений заданеш кхоачашъеши шоай керттера декхар цхьан минута а диц ца долийташи, халача хьалашка арктически наькъаш ду.

Похода генеральни репетици а хинна дIаэттар укх шера Новосибирски гIайреш тIа яь къаьстта тренировочни сбораш Шаьрбир группа Москвацара радиобувзама лыжникаша самолетаца бувзам а болаш бу никъи.

Наькъа араьхача радиостанцеша тешшамеи дикеи болх бой хьажа везар, базови станценеи лыжникаштеи юкъе хургйола Iалаьмате йоккха (эзар километр совгIа) юкъ теркал а еш. ХIаьта цу хана Москвацара бувзам базови радиостанце лоаттабергба.

Рацел совгIа маяк а йихьаяр лыжникаша тренировочни походе. Цо тийннача сагналегIа геттара нийса шан лагера тIаера «ИЛ-14» яха самолет, хIаьта мухь чулатта парашюташ лыжникий IажагIча чаьтара лалла Iолийгар.

Полюсе гIоргйолча экспедице доакъашхой Таймыр яхача ахгIайрен тIа а хилар. Шу хьалхагIа ираза укхазара царна ксраьяр Э. В. Толль керте а волаш цига яха хиннача Iилмай Академе эггара хьалхарча полярни экспедице 1900 шера йита хинна продовольственни склад. ХIанз «Комсомольски правда» экспедицеа цхьача укхаза баьхкаб Iилмахой-специалисташ.

Толла склад хьа а ена, хIанз Москве консервни баьцадаараш докъадечеи промышленноста Ерригсоюзни Iилма-тохкама институте я. Цхьабакъда еррига а епаяц из хьа. Полярни тохкамхочо шиЙ лоIамэгIа а воашаш яь хинна эксперимент дIахо йолаяьй: цIаккха а гIор ца яшача лаьтта кIал дIаоттаяьй, хIанзара продукташ чуйола яьшкаш а 1900 шера яь дуух теха цции кашеи чуйола банкаш а. Кхо ха йоаккхаргйолаш дIаехкай яьшкаш: 1980, 2000, 2050 шерата кхаччалца.

Э. В. Толла продовольственни «депо» кораьча моттигера гаьна йоацаш цIаккха гIор ца яшача дIаехкай хIанзарча продуктай образецаш. Уж чуйоахка яьшкаш хьалйоахаргья 1980, 2000, 2050 шерашка. Эксперимент еш я консервни баьцадаараш докъадечеи промышленноста Ерригсоюзни Iилма-тохкама институти (ВНИИКОП) медико-биологически проблемай Институти.

СУРТА ТIА: яьшкаш дIаехка кийчлуча хана. Аьттехьара аьрдехьа: экспедице начальник Дмитрий Шпаро, ВНИИКОП болхлой Евгений Мянни, Георгий Нарциняцци.

Д. ШПОРО сурт.
ТАСС фотохроника.

НАХА БАРКАЛ ОАЛ

Орджоникидзевски станице дукха-чкъаьрий тика я Сунженски райпо «Коопгастронома» объединене. Укхаза заведующе а продавеца а деккараш ше кхоачашдеш я Хаматханова Роза Алиханова.

Башха дукха ха яц укхаза из балха ена. Цхьабакъда, дика вIаштIехьбаьккхаб по тика болх. Хан-ханнахьа хьаелл. ДукхагIйолча хана дулх, дуккха кхыйола субпродукташ хул тика чу. Нахаца массаза безаме, царна эшар ха лош хул Роза. Укх шера тIехдика болх бара дола социалистически декхараш тIанийцад цо. Цудухьа сентябрь бетта товарооборота план 15 ди хьалха кхоачашъе вIаштIехьдаьлар цун. ХIаьта шу чакхдоаллаш планах йоагIачул шозза дукхагIа бахача нахага кхачаш продукташ йохка лаьрхIад нов. Хаматхановас.

В. ПОПОВ.

ФУТБОЛ

Самаодийнахьа Грозне вай «Терека» футболисташа тIайицар Ульяновскера хьаший — «Волга» команда. Матч дIайолаеннача 9-ча минуте вай центральни нападающе А. Гузенкос штрафной майда тIа хьожаяь бургац, цигара хьаший наIарашка чутох Е. Желябовске. Бакъда 26-ча минуте, «Терека» футболистий защита ледара нийсъяларах пайда а эцаш, хьаший форварда В. Сафронова «нийсхоа йоакх — счет 1:1 хул.

Цул тIехьагIа кхы юкъ па йолийташ цхьаькха а бургац чутох хьаший наIарашка. Штрафнойчох А. Михеева 3:1 ю счет. ТIаккха 60-ча минуте В. Якушкина цаIи 61-ча — цхьаькхеи чутох хьаший наIарашка. ТIеххьара а 77-ча минуте 6-гIа бургац хьаший наIарашка чукхосс «Терека» футболисташа.

Иштта сезоне вай команда 6:1 рекордни счет йолаш чакхйоал матч. Бакъда, хIанзчул тIехьагIа хьоашалгIа йолаш «Терека» команда чакхъяккха езача кхаь матчах фу хур-хьогI яхаш сакъувлаш ба «Терека» «дог лазараш».

А. БУРОКАЛИН.

«СПОРТЛОТО» тираж

30 сентябре Москве ловзаьлча «Спортлото» а, «Спортлото-2» а 27 тиражах хьахиннараш.

«Спортлото»: 13 (хи тIарча лыжай спорт), 27 (мотоспорт), 40 (туризм), 21 (говрашцара спорт), 7 (биатлон), 38 (Iадсаьхкаш кхувсар).

«Спортлото-2»: 25 (лыжаштрамплин), 40 (туризм), 49 (шашкаш), 42 (еза атлетика), 48 (шахматаш), 47 (бургацацара хоккей).

(ТАСС).

СОВЕТСКИ ИНЖЕНЕРАШ ФОС-СЮР-МЕРЕ

Йоккха йоацача средиземноморски городалгера Фос-Сюр-Мерера «Сольмер» яхача фирма металлургически комбинат Франце меттел, хетаргахьа, ерригача Малхбузехьарча Европе а хьалдеча гIирсашта юкъе йоккхагIчарех цаI я. Из хьалъяр Францена болат дукхагIа эшаш хиларна дувзаденна да, хIаьта цунна моттиг харжар— дуккхьал арахьара тIаккхухьа бедал чакхйоахаш из хургхиларца.

Эггара хьалхарча аргIанна дуккхьал цудухьа да рудах, кIорах, кхыча бедалах детта кемаш чуухаргдсла шиЙ доалакьара причал хьалъяр а. Хьалъяь йоалаш латтача комбината хьалхарча аргIо Iалашде деза хIара шера 3,5 миллион тонн болат хьаделга, хIаьта шоллагIча аргIо йиш хулийтаргья цун низ шозза боккхагIа бе.

Из металлургически комплекс хьалъе ше кийчлуш фирмо лаьрхIа Iомадаьа тайптайпарча мехкашта металлурге даькъе карагIдаьннараш. Советски Союзе вена ше волаш фирма генеральни директора П. Дюран-ривала къаьстта уйла тIаяхийтар йокъаялийтарца доменни пишкаш шелъяра способа.

Шоай эггара хьалхарча доменни шин пийшка йонъаяра цу системагIа йола оборудовани хьаяра, тIаккхахьара, вIашагIйоллара контракт оттэ лаьрхIар фирмо. Советски Союзера нийцар 1600 метр диаметр йола йIайкача дутья шоай тайпара клапанаш а, газа пробаш автоматически хьайийоя пийшкашкара температура юстеи машинаш. Болат лоаладу кхы тайпа советски оборудовани а езаелар «Сольмера».

Укхазара специалисташ чIоагIа раьза хинна ба цу оборудованена а из вIашагIйоллара балха а. Фос-Сюр-Мере болх беш болча советски специалисташа шоаш къаьстта дика хилар дIахьекхад укхаза. Доменни пийшкаш хьалъеча дакъа лоацаш тайп-тайпара итташ фирмаш хинна хиларах дукхагIа а лоархIам болаш да из белгалдаккхар. Царех хIаране балха планаш къоастае езаш яр, юкъарча графикана юкъедаха дезар.

...Доменера цун цкъан цехе тхо дIадолхача наькъа дала гIойла боагIар цIе бесса басар хьекха тепловоз. Цунна цIелг дIатIа а хьекха соца воагIача фирма инженера аьлар. шун, советски, тепловоз ба хьона из. Иштта бIаргабайра сона людиновски заводо хьабаь фирмо заводской транспорта лаьрхIа нийца тепловоз. ХIаьта цхьаькханахьа бIаргабайра сона шовзткъа тонн чухоша слиткаш кхухьа тележка тIехьа а йолаш боагIа бовзаш бола «ЮУМЗ» («Южуралмашзавод») яха диъ алап тIалатта цIе бесса тепловоз. Цу тайпара тележкаш хIанзале а 68 нийцай фирмо, кхы а цхьаькха партена заказ де лаьрхIа а я. Дукха ха йоацаш керда контракт оттаяьй по ворхI миллион гарггача франка маьха советски оборудовани эцаргйолаш.

Фос-Сюр-Меререрча металлургически комбинатага хьежача, французски инженерашца къамаьлаш дича гучадаьлар, Францера доккхийча гIулакхаш тIара хьакимаш Советски Союзацара экономически бувзамаш дегIакхувлара тIехьа хилар. ХIаьта къайле мичай советски предприятешца цхьана гIулакхаш леладаро, комбинат лерттIа болх бечара яккхар кхерам ба яхаш нах «Сольмер» яхача фирмана кулгалдеш хинна хиларах.

— Тхо раьза да советски фирмашца контакташ оттаяь, хIаьта уж дIахо ца лелае бахьан а дац, — аьлар генеральни директора помощника Клод Днос, — Тхона ховш да, кхыйола французски металлургически фирмаш а, масала, «Крезо Луар» яхар. Советски Союзера оборудовани эца вIаштIехьдаргдарий-хьогI аьнна хеташ хилар.

Советско-французски экономически бувзамаш дегIакхувлар шин мехка халкъий хьашташта махеттара да. Из бакъ хиларах дог теш укхаза, Фос-Сюр-Мере. Из уйла кхы тIа а чIоагIлу вай халкъашта юкъера доттагIала гIулакхаш чIоагIдара тIехьа бола нах хьона нийсбелча. Металлургически комбинат хьалъеча дакъа лоацаш советски болхлой, техникаш, инженераш хиларо эзараш французашка йиш хилийтай советски нах дикагIа бовза, вай мохк кхыча тайпара зе.

О. КАРАСЕВ,
ТАСС корреспондент.
Париж.

Укх тIехьарча шин бетта хадданза къовсам лоаттабу французски ахархоша шоаш йоххача продуктай маьхаш лакхдара шоаш дIадехараш хьаллоацаш. Цар наькъаш дIакъувл, баррикадаш уттаю, демонстрацеши митингаши ю.

СУРТА ТIА: Ницце улицашкара ахархой демонстраци.

Кейстон—ТАСС сурт.

ШЕРАГIА ЮКЪЕЙОАГIА КЕРДА ОАМАЛАШ

Дубовски станицерча культура ЦIагIа дика вIаштIехьбаьккха лелабу керда оамалаши цIейши вахара юкъелоаладара болх. Каст-каста хул укхаза торжественно Советски Эскаре болха кагирхой накъабоахилга, ялхайтта шу даьннараш-та хьалхара паспорташ дIалулга, керда дезалхо тIаккхетар дIаязделга, колхоза ветеранаш, дукха бераш кхедаь ноаной хестабелга.

Эггара дукхагIа хул укхаза саг йоалаяь къона дезал вIашагIкхетар торжественно белгалдоаккхилга. Укх шера культура ЦIагIа дуккха нах вIашагIа а кхеташ регистраци яьй 60 къонача дезала. Саг йовлаеча зIамсага, маьре йодача йоIа цIаккха дицлургдоацаш массане ловцаш доахаш, хоза чакхдоал торжественно регистраци елга.

Цига хьинаре дакъа лоацаш хул станицерча Совета депутаташ, кхалнаьха совета членаш, культура болхлой. Кердача дезале вIашагIкхетарца къонабараш даькъала буви стансовета исполкома председатела М. М. Магомедова, колхоза парткома секретара В. И. Пташника, колхоза председатела Н. П. Травина. ХьоалчэгIийна совгIат эца 250 сом къоастаду колхоза правлене.

ХIанз дукха ха йоацаш культура ЦIагIа дIадоладаьд кхы цхьаькха керда гIулакх — юкъера школа чакхъяьккха кагирхой торжественно ахархой дезале чуэцилга. Из сайре хьайийллар наха сий деш болча колхоза ветеранаша механизатора Дорофеев Михаил Васильевича, Iаьсий леладеш йолча Мартыненко Екатерина Дмитриевнас, колхоза председатела Травин Николай Петровича. Лоихаш торжественни музыка а йолаш зале чуяхь Даьхен деза совгIат — Къахьегама Шеча Байракха орден йоалла колхоза байракх. Цунна тIехьа чубоагIа тахан колхозникаша шоай дезале чуэцаш бола кагийнахи мехкарийи.

Колхоза председатела дIабеш школа йистенькха кагирхой колхоза членалла чуэцарах бола правлене соцам. Колхозе чуэцарашта юкъе ба Макеев Владимир, Шарупов Валерий, Лазаренко Владимир, Агеев Николай. Уж тракторастий къонгаш ба, шоай даьй къахьегама никъ дIахобахьа лаьрхIад цар. Дояркай балха эттаб Аукина Нина, Мамукина Татьяна, Абакарова Азман. ШиЙ да а санна колхоза жа леладе вахав Казбаев Хайсан, хIаьта Сулейманова Нуржани Абдулазидова Тамареи кхаш леладе эттаб. Уж берригаш а укх шера юртара юкъера школа чакх а яьккха колхозе болх беш хиинаб.

Колхоза председатела кагирхошта дIаделар колхозника къахьегама книжкаш. ХIаьта колхоза ветерана Кочетков Михаил Иосифовича къонача колхозхошта делар вIалла а мах бац варгвоаца совгIат — колхоза лаьтта чудола шкатулка.

Къона колхозхой даькъала бувц комсаш лелаеча Арсаева Бучас:

— Са чIоагIа дог гIоздоал иштта хоза, дуккхача къамех болча барттайнача колхоза дезале шун вахара никъ дIаболалуш. Хьалха цхьаккха бокъо йоацаши баьлеи хиннав къахьегама саг. Доккха ираз да хьаьнала къахьегилга. Дерригача шоай къахьегама вахаре из доттагIал дIахо чIоагIдеши шердеши хила деза шо.

— Оаха, боккхагIчар, къахьегама эстафета шуга, къоначарга, дIалу, — аьлар тракториста М. В. Дорофеева. — Сийленца лелаелаш из.

Колхозо дIахьожадаь лакхерча а юкъерча а дешара заведенешка шоай дешар дIахо дахьа йиш я шун. Безам болчун юртбоахама специалисташ хила а йиш я.

Къона колхозхой даькъала бувцаш, царна дег тIара ловца боаккхаш къамаьлаш дир ВЛКСМ райкома секретара Каглик Надеждас, колхоза комсомола комитета секретара, Кожубеков Вячеслава, моттигерча школа директора А. П. Лопекинас, колхоза ветеранаша, коммунистически къахьегама ударникаша.

Цар кагирхой тIахьийхар хьинаре къахьегаш ахархочун сий лакха лоаттадара, колхоза рузкъа дебадара.

Сайре чакхъяьлар художественни самодеятельноста доакъашхоша концерт а оттадеш.

Е. ФАРНИЕВА.

Редактора зам.
М. М. ХАМХОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

3 октябрь
I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Iуйрипара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. Гуйрапара иллеш. Берий художественни самодеятельноста доакъашхой выступлени. Таллинера передача. 10.00 — Босбола телевидени. Островски ваь 70 шу дизара хетаяь передача. 11.45 — Босбола телевидени. ДIалохк Ойстраха. 15.35 — Передачай программа. 15.40 — Телевизионни документальни фильмай программа. 16.15 — «Шахматни школа». 16.45— «Усть-Илим хьалъеш латт» яха телевизионни очерк. 17.15 — Босбола телевидени. Шун дехарах бераш. 18.00 — Партийни просвещене системера атеизма тема. КПСС-а Сунженски райкома 2-ча секретара Орцханова выступлени (гIалгIай меттала). 18.15 — Нохч - ГIалгIайчу гIолла. Информационни программа (эрсий. гIалгIай меттала). 18.35 — «Къахьегамца хьахилла доттагIал» яха документальни фильм. 19.00 — Миллионий ленински университет. Города Москва партийни организацешна кагирхой кхетамца кхебара опыташара. 19.30 — Босбола телевидени. Хоккеях ловза дунен халкъашта юкъе вIашагIкхетар. Советски Союз — Канада. Перерывах — кердадараш. 22.00 — Рождественске керда стихаш. 22.15 — Литовски ССР-а оперен балетен Паччахьалкхен Академически театра солистка Каукайте концерт. Вильнюсера передача. 22.45 — Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. Самукъане ноташ. 18.30 — Босбола телевидени. Советски иллей концерт. 19.00 — «Нохч - ГIалгIайчу ков тIара оалхазараш дебадар». «Птицепрома» треста директора Шатаева выступлени (нохчий меттала). 19.10 — Киножурнал.

19.45 — Германски Демократически Республика киноискусство. «Йоккхача сагал тIехьагIа хьаена саг» яха художественни фильм.

4 октябрь
I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Iуйранара гимнастика. 9.20— Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. «Оаш даьча дехарах бераш». 10.15 — Советски иллей концерт. 10.45 — Босбола телевидени. «Городи юрти» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 16.45 — Концерт. 17.10 — Бераштa дола фильм. 17.45 —Телевизорашка хьожараша хетт, тIадехк, хьехамаш ду... 18.15 — Германски Демократически Республика телевидене программа. 1. Мультфильмаш. 2. «Германски Демократически Республика — тахан». 3. Ашарий программа. 4. «Флорентинер» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. РСФСР-а заслуженни артист Крамаров дакъалоацаш вола эстрадни программа. 22.15 — Босбола телевидени. «Халхарий зал» 22.45 — Спортивни программа. 1. Шахматех дунен тIа хьалхара моттиг яккха. 2. Босбола телевидени. Акробатиках йола СССР чемпионат. Ленинградера передача. 23.20 — Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

17.10 — Телевидене Волгоградски студе передача. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Документальни фильм. 18.25 — «Нохч - ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.45— Хоамаш, реклама. 18.50 — Марка кхабар дIаяхача замах юхедиса исламa зуламера гIулакх да «Зване» общества республикански организаце правлене председатела заместитела Саламова выступлени. 19.05 — Киножурнал. 19.15 — «Хьажкlаш йоаяра духьале е» яха рейд. 19.25 — Шоана, бераш.

РАДИО

3 октябрь

6.30 — «Юртара вахар» (гIалгIай меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Кавказа халкъий иллеши ашараши (гIалгIай меттала). 8.50 — «Дикача гIулакхашта хьалхалаттараш» яха зарисовка (нохчий меттала). 16.00 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 16.15 — Экономически знаней болхлой факультет. «ХIама кходара законашца» яха беседа (эрсий меттала). 16.30 — «Яхьах толамаш дахара чIоагIале я доттагIал» яха беседа (нохчий меттала). 16.45 — Къахьегама коллектива кхетама балха центр я (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.40 — Интернациональни доттагIален радиоклуб (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 3—7, къилбаседа - малхбоалехьарча районашка 12—18 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гIолла 20—25, Грозне 22—24 градус йовхал йолаш хила а тарлу. Кхоанен ломмен морхаш а йолаш, лоадама йоачан а йоацаш цхьаццайолча моттигашка дохк а доаллаш, малхбоалехьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилен фегара температура бийсашка 6—11, деношка 17—22 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктохкама секретара—3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделен бухгалтерен — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Газет арадуьл шинарек, оарш, шаттан деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84. Заказ № 9402.